

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA NĚMECKÉHO JAZYKA

**Současné analyticko-syntetické slabikáře, jejich
metodická a obsahová charakteristika**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Iva Václavíková

Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Wagnerová, CSc.

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 8. dubna 2014

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala PhDr. Jarmile Wagnerové, CSc. za odborné vedení, přínosné rady a vždy ochotnou pomoc při zpracování diplomové práce. Poděkování patří také mé rodině, mému manželovi a synovi za jejich trpělivost, podporu a povzbuzení.

**TUTO
STRÁNKU
VYNDAT A
VLOŽIT
ZADÁNÍ
PRÁCE**

OBSAH

OBSAH	5
ÚVOD	7
1 HISTORIE ČESKÉHO SLABIKÁŘE	9
1.1 Vývoj do 14. stol.	9
1.2 Odkaz Mistra Jana Husa	10
1.3 První slabikář	11
1.4 Komenského spisy	12
1.5 Jezuité a jejich vliv na české slabikáře	13
1.6 Slabikáře z dob národního obrození	14
1.6.1 Metoda hláskovací	15
1.6.2 Metoda skriptologická	16
1.6.3 Metoda analyticko-syntetická	16
1.6.4 Metoda celých slov	17
1.7 Vlivy 20. století	17
2 VÝVOJ METOD PRVOPOČÁTEČNÍHO ČTENÍ	19
2.1 Syntetické metody	20
2.1.1 Metoda písmenková (Metoda slabikovací)	20
2.1.2 Metoda hláskovací	20
2.1.3 Metoda normálních slabik	21
2.1.4 Metoda genetická	21
2.2 Metody analytické	24
2.2.1 Metoda Jacototova	24
2.2.2 Metoda normálních slov	24
2.2.1 Metoda globální	25
2.3 Analyticko – syntetická metoda	28

3 PŘEHLED SOUČASNÝCH SLABIKÁŘŮ	30
3.1 NOVÁ ŠKOLA BRNO	31
3.1.1 DUHOVÁ ŘADA	31
3.1.2 ŘADA S KOCOUREM SAMEM	35
3.2 ALTER	39
3.3 PRODOS	43
3.3.1 MODRÁ ŘADA ČESKÝ JAZYK A LITERATURA	43
3.3.2 ŘADA ČESKÝ JAZYK A LITERATURA	47
3.4 FRAUS	50
3.5 STUDIO 1+1	54
3.6 FORTUNA	58
3.7 DIDAKTIS	61
4 HODNOCENÍ SLABIKÁŘŮ	65
4.1 Technika hodnocení	65
4.1.1 Návrh hodnotících kritérií	65
4.2 Rastrový hodnoticí formulář	66
5 HODNOCENÍ VYBRANÝCH SLABIKÁŘŮ	71
5.1 Nakladatelství Fraus	71
5.2 Nakladatelství Nová škola	76
ZÁVĚR	80
Použitá literatura a prameny	81
Seznam tabulek:	82
Seznam obrázků:	83
RESUMÉ	84
SUMMARY	84

ÚVOD

Prvním krůčkem člověka ke gramotnosti je schopnost naučit se číst a psát. Otvírá nám bránu k vědě a je prvním stupněm k dospělosti. Proto je důležité nepodcenit první setkání s touto dovedností. Naším údělem pak po zbytek života je jej rozvíjet a udržovat, abychom se mohli stále více a více zdokonalovat a vzdělávat.

V dnešní době je slabikář nejspíš první kniha ke čtení, se kterou se žáci setkají, a proto by žáky měla oslovit natolik, aby nebrali čtení jako nutné zlo školní docházky, ale jako prostředek rozvoje fantazie a možnosti vstupu do nevšedních příběhů a emočních rovin, které jim televize není schopna plně zprostředkovat.

Jako včera si pamatuji klučinu nakloněného nad knihou z obalu slabikáře, který mě provázel na cestě od slabikování až k plynulému čtení během prvního roku mé školní docházky. Ba dokonce první vyslabikovaná slova MÁME MÁMU, MÁMA UMÍ nebo MÁMA MELE MASO. Těchto pár slov už asi nikdy z hlavy nevymažu. Slabikář od nakladatelství Alter vydávaný od roku 1992, prošel jistě rukama velkého množství dětí.

Název práce není z mé hlavy, avšak velice mě zaujal hned na první pohled. Ráda bych za něj poděkovala paní PhDr. Jarmile Wágnerové, CSc., jelikož toto téma mi pomůže hlouběji nahlédnout do problematiky prvopočátečního čtení a vytvořit si představu o možnostech výběru nejen slabikáře, ale i učebnic do ostatních předmětů.

V teoretické části bych se chtěla věnovat slabikáři a jeho historickému vývoji. Chtěla bych zmínit možné metody vyučování a především se zaměřit na genetickou, globální a analyticko-syntetickou metodu, které jsou u nás nejpoužívanějšími metodami. Rozebrat její klady a zápory a vliv na žáka a rodiče.

V praktické části bych Vás chtěla seznámit se způsobem práce u konkrétních slabikářů. A to, jaká budou má kritéria pro posuzování metodické a obsahové charakteristiky. Dále pak uvedu rozsáhlé zhodnocení dvou slabikářů. Jeden bude vybrán na základě dostupných údajů o nejpoužívanějším slabikáři na českých školách a druhý hodnocený bude vybrán na základě mého výběru.

Cíl:

Vytvořit určitý návod pro výběr slabikáře do škol. Chtěla bych upozornit na jednotlivá kritéria výběru a upozornit na zodpovědný výběr učebnice s určitou představou, aby vyhovovala jak učitelům, tak dětem. Je třeba, aby výběr nebyl zúžen na základě sponzorských darů daných nakladatelství.

1 HISTORIE ČESKÉHO SLABIKÁŘE

Slabikář je učebnice elementárního čtení, ve které se žáci pomocí jednoduchých textů učí nejprve slabikovat později i plynule číst. Vstřebávají obsahovou část a poznávají významy slov. Slabikář jako výukový prostředek čtení byl využit v tištěné podobě již v 16. stol. nazývaný jako *Slabikář český*¹.

1.1 Vývoj do 14. stol.

První zmínky, pokusy písemného dorozumívání jsou už malby na stěnách, obrázkové abecedy či hieroglyfy.

Počátky českých písemností výrazně připomínající dnešní písmo se datují až k roku 863, kdy kníže Rastislav požádal Byzantského císaře Michala III. o učitele, kteří by vytvořili písmo vhodné pro slovanský jazyk a pomohli by tak rozšiřování křesťanství mezi prostými občany. Běžní lidé totiž latinskému znění tolik nerozuměli, a proto císař poslal na Velkou Moravu jednoho ze svých nejlepších učenců, Konstantina ze Soluně. On pak vytvořil abecedu o 40 písmenech a pojmenoval ji hlaholice. Na jeho strastiplné cestě za šířením křesťanství pomocí nového písma mezi chudými lidmi ho doprovázel jeho starší bratr Metoděj. Spolu pak přes tři roky působili jak v moravských knížectvích, tak v okolních zemích. Po Konstantinově smrti Metoděj pokračoval v jeho učení a vychoval spoustu žáků, kteří dále pracovali na rozvoji znalosti hlaholice. Ti pak pracovali na jejím zjednodušení, jelikož hlaholice měla obtížnou grafiku. Tím dala za vznik cyrilici, která se ale v našich zemích moc neuchytila. Udržet hlaholici v našich zemích se ale také nepodařilo, jelikož nebylo možno vytvořit více škol, které by mohly učit nové písaře a učitele. (Wagnerová 1993)

¹ Pro lepší přehlednost některých názvů děl budu v celé mé práci názvy knih označovat kurzívou.

1.2 Odkaz Mistra Jana Husa

Římskokatolický kněz, středověký náboženský myslitel, reformátor a kazatel. Všechny tyto pojmy patří jen k jednomu jménu – Mistr Jan Hus. V roce 1400 byl vysvěcen na kněze, 1401 se stal děkanem filozofické fakulty, později na univerzitě zastával i rektorskou pozici. Snažil se o přerod církve, jako instituce, ve skromnější a pokornější. Ctil panenství a věnoval tedy velkou pozornost výchově mládeže. K tomuto tématu napsal například dílo *Dcerka*².

Tato výrazná osoba českých dějin je autorem knihy *Orthographia Bohemica*³. Zde zachycuje novou soustavu českého pravopisu a upravuje pravopis spřežkový, ve kterém se jedna hláska mnohdy znázorňovala několika písmeny, na diakritický, kde jedno písmeno představuje vždy jen jednu hlásku a odlišnost příbuzných hlásek (např. *r* a *ř*) je označena diakritickými znaménky. Pravopisem diakritickým se řídíme dodnes. Součástí díla *O českém pravopise* je také *Husova abeceda*. Je to první metodická příručka pro nácvik čtení a měla funkci slabikáře. Podle Husovy abecedy se učili jak děti, tak dospělí. Dokonce například v husitském táboru během husitských válek nebyla žena, muž či dítě, kteří by neuměli číst, či neznali Starý a Nový zákon.

Jeho názory a neustálé kritizování katolické církve však způsobilo, že byl odsouzen sněmem v Kostnici k trestu smrti upálením na hranici.

² DCERKA – V této knize Mistr Jan Hus radí dívkám „dcerkám“ jak se chovat a co dělat, aby si zachovaly mravní hodnoty dle Kristova vzoru. A aby nepodlehly pokušení.

³ Orthographia Bohemica – český překlad: O českém jazyce

1.3 První slabikář

Po skončení husitských válek, je země rozervána a zubožena. Vznikají nová církevní uskupení a určují další vývoj země. Vlivem událostí dochází tedy roku 1457 ke vzniku Jednoty bratrské. Zakladatelem byl Bratr Řehoř spolu s Janem z Rokycan, a vycházeli z Chelčického názorů a postojů, které popisuje ve svém díle *Postila*. Jejich primární snahou bylo znovu sjednotit rozhádané církve a vytvořit smířlivé prostředí mezi nimi. Což se jim nepodařilo, a proto začali fungovat jako samostatná církev. Tato skupina se postupně rozrůstala a těšila se přízni spousty učenců. Jejimi členy byl například Lukáš Pražský⁴, Jan Augusta⁵, Jan Blahoslav, Jan Ámos Komenský.

Významným představitelem byl Jan Blahoslav. Zajímal se o slovanské jazyky, předělal nové vydání bratrského kancionálu a pracoval na překladu bible, převážně Nového zákona. Zajímal se o mluvnickou podobu jazyka a údajně je autorem prvního českého slabikáře. Tento slabikář byl samozřejmě spjat s výukou katechismu a díky vynálezu knihtisku roku 1468 byl *Slabikář český* roku 1535 vydán i v tištěné podobě.

Spolu s ním byla vydána ještě kniha *Isagogicon*, uznávaná učebnice čtení a psaní. Jejímž autorem je Beneš Optát⁶. Řeší v ní jednotlivé hlásky českého jazyka, upřednostňuje nácvik samohlásek před souhláskami a klade důraz na slabiky a rozklad slov. Lze ji použít i jako metodickou příručku nácviku čtení. (Wagnerová 1993)

⁴Lukáš Pražský - (asi 1460 –1528) Český teolog a biskup Jednoty bratrské.

⁵Jan Augusta (1500 – 1572) Český kazatel a biskup Jednoty bratrské. Autor množství náboženských spisů a duchovních písní.

⁶Beneš Optát – (konec 15. století - 1559) Byl utrakvistickým knězem a spoluautorem první české gramatiky. Vytvořil překlad Nového zákona do češtiny.

1.4 Komenského spisy

Jan Amos Komenský je nejuznávanějším českým pedagogem. Vzdělávání dětí a mládeže se věnoval celý svůj život. Jeho názory a myšlenky byly natolik pokrokové, že z nich čerpáme dodnes. Zabýval se cizojazyčným vyučováním a poukazuje na to, že by děti měli nejprve ovládat jazyk mateřský a až poté se učit cizím jazykům.

Ve svém spisu *Didaktika česká* upozorňuje na to, že první co se žáci naučí, by mělo být právě čtení a psaní. Návěst čtení by dokonce doporučoval již ve škole mateřské. Zmiňuje zde výuku interakcí. Žáci by měli mít k dispozici velké obrazy, na kterých by byly vidět věci, o kterých se učí, z fauny i flory. Doporučuje, aby se se žáky chodilo ven a měli možnost vidět i vzájemné vztahy přírody.

Didaktika česká byla sepsána v českém jazyce, ale vydána i v jazyce latinském, čímž byla zpřístupněna větší skupině čtenářů. Komenský se v ní staví proti mechanickému učení a domnívá se, že vzdělání by mělo být dostupné všem, kteří studovat chtějí. V jejím obsahu zavádí obecně platné vyučovací zásady, jejichž význam byl velice průlomový až revoluční. Jedná se o tyto body:

- Vzdělávat se musí od mládí.
- Povinná školní docházka (chytří, hloupí, chudí, bohatí, ...).
- Názorné vyučování.
- Nutnost určitého stupně vzdělání, horlivost.
- Přiměřenost látky k věku.
- Spojitost učiva s praxí.
- Učivo zavádět od jednoduššího ke složitějšímu.
- Soustavné opakování.
- Žák má být schopen naučené učivo řádně vysvětlit i jinému žákovi.
- Vyučování má být zábavné.

Komenský vyzdvihuje především zákonitost opakování. Slabikování, jako jednu z metod výuky čtení, považoval za nepřirozenou pro žáky, a proto slabikování považuje za nežádoucí. Hlavním cílem je umět perfektně abecedu, pomocí obrázků, které znázorňují zvířata a písmeno, jejichž zvuk písmeno znázorňuje. Tento postup oceňoval pro jeho hravost. Dbal totiž na to, aby děti získávání vědomostí bavilo, nikoliv je odstrašovalo.

Spis *Počátkové čtení a psaní* obsahuje rady pro rodiče a učitele, skládá se ze stručné knihy počátků, slabikáře a první čítanky. Spis byl napsán převážně rodičům, kteří učili své děti číst a psát ještě před nástupem do školy. (Wagnerová 1993)

Komenského učení je založeno převážně na motivaci, dětském zájmu a opakování.

1.5 Jezuité a jejich vliv na české slabikáře

Století 18 je ve znamení návratu ke katolické církvi. V Čechách vládne nad školstvím jezuitský řád a snaží se o eliminování vlivu protestantských církví. Moc protestantských církví tedy slábne a velkou zásluhu na tom má především jezuitský kněz Antonín Koniáš⁷. Vytvořil spis s názvem *Klíč*, ve kterém se nachází seznam děl, které dle Koniáše jsou závadné. Obsahoval 1233 titulů českých a dále knihy psané německy, latinsky a francouzsky. Každý, kdo je čte, tiskne či přepisuje, skončí dle Koniáše v pekle. V této knize se objevují tituly knih napsaných v letech 1414 až 1620. Tudiž i Komenského *Labyrint světa a ráj srdce* nebo Blahoslavův *Nový zákon*. V takovémto duchu se psaly a tiskly i české slabikáře. (Wagnerová 1993)

Z této doby se dochoval například *Slabikář latinský a český* z roku 1716, *Slabikář český* (Žitava, 1724), *Slabikář český* (Olomouc, 1727), *Slabikář český* (Brno, 1725), *Slabikář sv. Jana Nepomuckého* (Praha, 1762), *Český syllabikář sv. Anny, matky Panny Marie* (Praha, 1773), *Syllabikář český* (Praha, 1750), *Syllabikář český* (Praha, 1758), *Slabikář aneb začátek cvičení dítek, kterak se mají učiti písmeny znáti, slabikovati a čísti* (Praha, 1793). (Wagnerová 1993)

Vznikaly slabikáře německé a latinské. Čeština upadala v zapomnění, jelikož se o ni nikdo nestaral. Nedochovalo u ní k rozvoji a hlavně šíření. Což vedlo k preferování německého jazyka a mělo to vliv na poněmčování Čech. Český jazyk byl uchovávan jen na vesnicích a ve vlasteneckých rodinách.

⁷Antonín Koniáš (1691 –1760) - Český kazatel, misionář, cenzor a náboženský spisovatel. Byl členem jezuitského řádu.

Dá se říci, že 18. století bylo pro český slabikář dobou temna, jelikož metodika čtení a psaní se nikterak nerozvíjela a především silně stagnovala. V Německu však docházelo k velkému rozvoji metodiky.

Z toho důvodu došlo k zásahu Marie Terezie do českého školství. V roce 1773 zrušila jezuitský řád a vydala nový školský řád. Do českého školství se dostává německý vliv díky metodice J. I. Felbigera⁸, vydané roku 1774. J. Felbiger zpracoval metodickou příručku zvanou *Methodenbuch*, která byla roku 1777 přeložena i do češtiny. Základem Felbigerovi metody bylo slabikování.

Koncem 18. stol. vzniká Česká učená společnost, starající se o český jazyk. A je základním kamenem českého národního obrození.

1.6 Slabikáře z dob národního obrození

V této době musíme zmínit dva významné představitele prvopočátečního čtení a vyučování, Tomáše Vorbese⁹ a Jana Vladimíra Svobodu¹⁰.

Tomáš Vorbes napsal elementární metodiku – *Vyučování v první třídě*. V knize rozepisuje stručný historický vývoj metod čtení a snaží se o jejich klasifikaci.

J. V. Svoboda a jeho dílo *Školka čili prvopočáteční, praktické, názorné, všestranné vyučování malých dětí k věcnému broušení rozumu a ušlechtění srdce s navedením ke čtení, počítání a kreslení pro učitele, pěstouny a rodiče* obsahuje jeho pedagogické názory a podrobné metodické pokyny pro všestranný rozvoj dětí především 5 - 6 letých. Zastával názor, že děti v předškolním věku jsou schopny přijmout více informací a poznatků, než během prvních čtyř let povinné školní docházky. Vycházel z Komenského, hlavně z jeho principů využití her ve vyučování. (Wagnerová 1993)

⁸ **Johann Ignaz von Felbiger** (1724 –1788) Pedagog, opat a biskup. Zejména spojen se školskými reformami zaváděnými Marií Terezií. Roku 1774 sestavil Všeobecný školní řád.

⁹ **Tomáš Antonín Vorbes** (1815 – 1888) Český učitel a odborný spisovatel.

¹⁰ **Jan Vladimír Svoboda** (1803 – 1844) Český pedagog a průkopník nových směrů v předškolní výchově.

Na přelomu 19. a 20. stol. se u nás zrodil uznávaný elementarista Josef Kubálek. Rodiče chtěli, aby se stal knězem, ale on si vybral cestou učitelského povolání. Pochopil, že základem výuky na elementární škole je psychologie dítěte. Stal se posluchačem u profesora psychologie Wilhelma Wundta¹¹ na lipské univerzitě a přeložil jeho práci *Úvod do psychologie*.

Kubálekův první slabikář se jmenoval *Doma*, který vyšel v roce 1915. Tehdejší úřady ho však neschválily, a proto byl zabaven. Vytvořil tedy nový slabikář *U nás*, který vyšel až ve svobodném Československu roku 1921. Ke slabikáři patřil též metodický průvodce *Čtení ve třídě elementární*. Usiloval o vypracování srovnávací metodologie nácviku čtení. Byl vášnivým sběratelem slabikářů a pořádal dokonce jejich výstavy. Jeho sbírka je dnes umístěna v archivech Památníku českého písemnictví v Praze.

J. Kubálek se zajímal o dobu národního obrození a o vývoj metod výuky čtení té doby. Soudí, že 19. stol. můžeme rozdělit na 4 druhy českých slabikářů v závislosti na jednotlivé metody. Jedná se o metody hláskovací, skriptologickou, analyticko-syntetickou a metodu celých slov.

1.6.1 Metoda hláskovací

Hlavním propagátorem této metody byl Amand Schindler. Roku 1773 vydal knihu *Zum Unterrichte im Lesen*, ve kterém radí spojovat hlásky ve slabiky a slabiky ve slova. Žáci tedy nečtou názvy písmen, ale vyslovují pouze odpovídající samostatné hlásky.

Touto metodou se dle Kubálka řídí tyto slabikáře: J. Bačkora, *Počátky čtení*, 1848; Št. Bačkora, *Čítanka dítkám*, 1849; V. Bíba, *Cvičení malého čtenáře*, 1846; K. Vinařický, *Česká abeceda*, 1838; J. Svoboda, *Malý čtenář, aneb čítanka pro malé dívky*, 1840; F. J. Řezáč a K. Bulíř, *První knížka milé mládeži československé*, 1865 a 1873 *Obrázková abeceda* aj. (Wagnerová 1993)

¹¹ **Wilhelm Maximilian Wundt** (1832 – 1920) Německý lékař, fyziolog, psycholog, systematik a zakladatel vědecké psychologie.

1.6.2 Metoda skriptologická

Základem této metody je sluchový rozklad věty na slova, slova na slabiky a slabiky na hlásky. Procvičuje se kreslení, aby se uvolnily ruce a byly připravené na psaní. Po šesti týdnech je čas na psací písmeno. Učitel napíše psací písmeno na tabuli, žáci ho opisují na tabulky a snaží se dané písmeno najít mezi jinými písmeny. Přepisují také písmena z tabule. A stejným způsobem pak pokračujeme i s ostatními písmeny.

Jakmile žáci znají písmena, mohou začít tvořit slabiky. Spojování slabik má stejný postup jako vyvozování písmen. Procvičujeme nejprve velkou psací abecedu (psaní i čtení), později čteme tiskací písmo malé i velké abecedy.

Dle skriptologické metody vznikly tyto slabikáře: J. V. Poklop, a V. Řehák, *Prvá čítanka*; J. Hrdý, *První čítanka*; J. Šťastný, J. Lepař, J. Sokol, *Čítanka pro školy obecné*; J. Klicpera, *První čítanka na základě psacího čtení*, aj. (Wagnerová 1993)

1.6.3 Metoda analyticko-syntetická

Tato metoda se soustřeďuje na sluchovou (zvukovou) analýzu mluvené řeči na věty, slova, slabiky a hlásky. A zároveň žáci pracují i se syntézou slyšených hlásek na slabiky a slova. (M. Kořínek, Z. Křivánek 1985)

Děti se tak seznamují s analýzou slov určujících předměty na ilustracích „živé abecedy“ s několika prvními písmeny. Pomocí několika základních písmen jsou pak žáci schopni tvořit slabiky a slova a zároveň je i číst. Základem je tedy zvuková analýza slova až na hlásky a následné spojení písmene k hlásce. Závěrem je nutné slabiku přečíst. Se čtením se žáci souběžně učí psát psací písmena.

Autoři opírající se o analyticko-syntetickou metodu. J. Franta-Šumavský, *Malá čítanka s několika abecedami, jakož i navedení ke čtení a pravopisu*, 1841; V. Novotný, *Čítanka pro obecné školy podle analyticko-syntetické metody*, 1876 a další. (Wagnerová 1993)

1.6.4 Metoda celých slov

Zastánci této metody byli K. Hradecký, *Čítanka dle metody analyticko-syntetické*, 1879; G. A. Lindner, *Knihy maličkových*, 1880. (Wagnerová 1993)

1.7 Vlivy 20. století

Na přelomu 19. - 20. stol. se objevuje nová metoda čtení od Josefa Kožíška, nazývaná metoda genetická. Vychází z hláskování slov, kdy žák vyhláskuje slovo a následně ho pak přečte dohromady. Dochází tedy ke spojování hlásek bez slabikování. V roce 1913 byla vydána první Kožíškova čítanka věnující se genetické metodě, *Poupata*. Tato kniha měla několik vydání a byla velice oblíbenou. Dalším dílem byla pak čítanka *Studánka*. Vycházel z bohatých zkušeností učitele a básníka. Zkoumal vnímavost dětí, jejich pocity z poezie, recitování veršů a vyprávění povídek. Zjistil, že významnou metodou elementárního čtení je experiment. Tato metoda je náležitě rozepsána v Kožíškových *Rozpravách o čtení elementárním*. Dílo *Poupata* je všeobecně uznáváno jako poklad české literatury. A spousta učitelů tehdy jeho genetickou metodu velice uvítala.

Ve 30. letech 20. století se u nás objevuje pod vlivem učení Václava Příhody nový směr v elementárním čtení a to globální metoda, metoda celých myšlenek. Příhoda se s ní poprvé setkal ve Spojených státech, kde ho velice zaujala, jelikož byla velice odlišná od našich metod. Největším kritikem Příhodovy globální metody byl J. Kožíšek. Často tedy mezi nimi docházelo k výměně názorů. (Wagnerová 1993)

Rozvoj globální metody přišel roku 1929, kdy byla u nás vydána *První kniha* od Musilové, Příhody a Musila a k ní metodická příručka *Čtení v elementárce*. Dále pak *Vyučování čtení metodou globální* vytvořené Vránou a Konvičkou.

Vlivem těchto událostí se konala schůze v kavárně Slavie, které se zúčastnili všichni experimentátoři. Společně pak vytvořili knihu, *Globální metoda v praxi*, která byla vydána roku 1930 Václavem Příhodou pod Státním nakladatelstvím v Praze.

Tato práce neměla poukázat pouze na použitelnost globální metody, ale zároveň zodpovědět otázky kritiků globální metody.

Dalším představitelem 20. století byl František Jungbauer, učitel a školní inspektor. Zajímal se o elementární čtení a psaní. Napsal *Život ve třídě elementární*, kde zachycuje svou práci v jednom školním roce. Roku 1936 byla vydána čítanka *Doma a ve škole* a k ní metodický průvodce *Rozbor čítanky Doma a ve škole*. Ilustrace v ní vytvořili František Ketzek a Oldřich Cihelka. Jungbauer vyzdvihuje význam fonetických cvičení. Ve své výuce vycházel z Kožíškových *Poupat* a velice ji vyzdvihoval, jakožto i celou genetickou metodu.

Učebnice 20. stol

První čítanka byla učebnice elementárního čtení a psaní. Vznikla v době zákazu globální metody, a tak byla převedena do metody analyticko-syntetické. Postarali se o to J. Korejs, F. Musil a V. Salzman aj.

Roku 1933 přišel Pavel Šrut se svými učebnicemi *Český slabikář 1, Český slabikář 2, Otíkova čítanka*.

Od roku 1954 se děti vzdělávaly podle učebnice *Živá abeceda* a *Slabikář* od autorky Jarmily Hřebejkové. Otokar Chlupa a kolektiv napsali k těmto učebnicím průvodce. Slabikář obsahoval obrázky, cvičení, texty jako lidové říkanky, hádanky, básničky, povídky a další. Jsou zde pečlivě vybraná použitá slova. Komplikací je ale vleklý nácvik písmen. Na *Slabikář* se dále navazuje knihou *Malý čtenář*. (Wagnerová 1993)

Slabikáře Hřebejkové začaly po roce 1989 nedostačovat a postupně se nahrazovaly novými učebnicemi. V 90. letech byly používány slabikáře *Ferdův slabikář* od Ondřeje Sekory, ve kterém se vyvozují písmena z říkanek. Byl vytvořen převážně pro nácvik čtení genetickou metodu. Pro české děti žijící v zahraničí vznikl moderní slabikář *Máma, táta já a Eda – Česká abeceda* od Jiřího Gruši. Součástí knihy je *Malá čítanka*. Nebyl moc využíván, obsahoval hodně cizích slov.

Roku 1992 byl sepsán *Slabikář* od Jiřího Žáčka s ilustracemi Heleny Zmatlíkové. Ilustrátorkou *Živé abecedy* s básněmi Miloše Holase byla Alena Ladová. Po Slabikáři se využívá učebnice *Moje první čítanka*.

2 Vývoj metod prvopočátečního čtení

Po roce 1989 byl obrovský tlak na školství a na jeho transformaci. Přichází nové vlivy ze zahraničí. Po striktní výuce analyticko-syntetickou metodou se opět u nás začínají objevovat staro-nové výukové metody. Nejvíce se z nich uchytily metody globální a genetická, ale samozřejmě ve výuce stále převládá především analyticko-syntetická metoda.

Metody prvopočátečního čtení se dělí na dvě skupiny, jedná se o metodu syntetickou a metodu analytickou.

Metody syntetické se vyznačují přechodem od hlásky přes slabiku ke slovu až k tvorbě vět. Vyvození jednotlivých hlásek je pro tuto metodu prioritou. Dochází tedy k syntéze hlásek, proto metody syntetické. Hlavní metodou spadající pod metody syntetické je metoda genetická.

Druhou skupinou jsou analytické metody, kde dochází k rozkladu věty na slova, slova na slabiky a následně slabiky na hlásky. Důraz je kladen na analýzu věty, slova, slabiky, písmene a hlásky, proto analytické metody. Významnou pod metodou je metoda globální.

Spojení těchto dvou metod dalo za vznik metodě analyticko-syntetické, která spojuje jak analýzu, tak syntézu. Dochází k analýze slova na hlásky a k syntéze vyvozených hlásek ve slabiky a slova.

Vývoj těchto metod se ovšem utvářel souběžně a často v ostrých diskuzích zastánců jednotlivých přístupů, ať už analytického či syntetického.

2.1 Syntetické metody

Základním kamenem syntetických metod je písmeno, hláska a slabika, které jsou postupně skládány v libovolné celky. Syntetické metody byly sice hojně užívány v minulosti, ale často také velice kritizovány. Pro děti bylo velmi náročné se podle těchto metod naučit číst, jelikož zde byly veliké nároky na abstraktní myšlení.

Syntetických metod vzniklo velké množství, většinou se ale jednalo o metody s malými úpravami metody hláskovací. Nás budou zajímat pouze ty nejhlavnější jako metoda písmenková, hláskovací a metoda normálních slabik. Hlavní důraz je pak věnován metodě genetické, jako nejužívanější syntetické metodě u nás.

2.1.1 Metoda písmenková (Metoda slabikovací)

Je nejstarší metodou, jelikož byla užívána již ve starověkých školách. A učilo se podle ní až do 20. srpna 1870, kdy byl zaveden nový školní řád. Metoda vycházela z prvků psané řeči. Žáci museli znát nazpaměť celou abecedu od začátku až do konce i pozpátku. Pojmenovávali písmena i jejich tvary. Až se naučili celou abecedu. Z naučených písmen pak tvořili slabiky a slova tak, že nejprve uvedli názvy písmen první slabiky, pak názvy písmen druhé slabiky. Žáci si museli zapamatovat velké množství slabik, poté začali skutečně číst.

2.1.2 Metoda hláskovací

Při této metodě se žáci neučí nejprve názvy písmen nýbrž hlásky, které příslušné jméno označuje. Bylo potřeba izolace hlásek, toho bylo dosaženo pomocí různých metodických obrátů. Tím vznikla velká škála názvů hláskovacích metod. Problémem této metody však byla syntéza hlásek a písmen ve slabiky a slabiky ve slova. I přestože se mnozí metodikové snažili toto úskalí řešit různými metodickými obraty, byl stále stejně komplikovaná.

2.1.3 Metoda normálních slabik

Snaha o vyřešení problému s obtížným spojováním hlásek ve slabiku tak, že uvedeme slabiku jako celek. Tato metoda byla použita především ve slabikáři Čenka Holuba *Národní slabikář*. Později pak i ve slabikáři J. Kubálka *U nás*. Pro vyvození slabiky bylo využíváno nápovědních obrázků. Důležitá zde byla pomoc při zvládnutí přechodu od hlásky ke slabice.

2.1.4 Metoda genetická

Taktéž se jí říká Kožíškova. Jelikož za jejího zakladatele je považován spisovatel a pedagog Josef Kožíšek a jedná se o druhou nejužívanější metodu u nás. Josef Kožíšek ji poprvé použil v čítance *Poupata* již v roce 1913. A význam této metody spočívá v tom, že žáci využívají rozumového nácviku čtení a přirozeného vývoje dítěte. Kožíšek klade důraz na to, aby texty byly dětem srozumitelné a jejich věku přiměřené. Tímto pravidlem se řídil i při výběru názvů svých čítanek. *Poupata* byla čítanka především pro děti navštěvující městské školy a čítanka *Studánka* pro žáky venkovských škol. Využívá vývoje písma od prvních začátků, kdy se používaly kresby a symboly pro vyjádření myšlenky. Nejprve se slovo „přehláskuje“ až potom se přečte dohromady. Jde o spojování hlásek bez slabikování (s-l-o-v-o – slovo). Je odvozeno z intuitivního čtení po hláskách, které zvládnou už děti v předškolním věku.

Kožíšek rozlišoval čtení průpravné a hláskové. Během průpravného čtení čerpal z různých situací běžného života, například na louce, v sadě, hry a práce chlapců a děvčat. Dbal na to, aby texty byly co nejbližší dětským zájmům a jejich dětskému světu. Některé texty si psal on sám, některé básničky a povídky pak získal od různých autorů.

Hláskové čtení zavádíme tehdy, jsou-li pro ně vytvořeny podmínky jako znalost hlásky sluchem v nejjednodušších slovech, a tehdy zná-li řadu písmen a hlásek. Pak můžeme úkoly směřovat ke spojování hlásek.

Dle Kožíška by mělo být poslední nerozložitelnou částí slovo, nikoliv hláska. Odsuzuje tak metodu slabikovací jako nepřirozenou, obtížnou a zdouhavou. Písmenka v čítance by pak měla být velká, nikoliv malá, jelikož, jak se domnívá Kožíšek, už pouhý pohled na malou psací abecedu napoví, že její tvary jsou pro výuku elementárního čtení příliš složité. Písmo by mělo být jednoduché, přístupné a pohotovější. Proto užívá ve svých čítankách velkého hůlkového písma.

1. etapa - Seznámení s velkou tiskací abecedou

V této počáteční etapě je důležité vzbudit zájem dětí o čtení. Je potřeba je motivovat a vyvolávat v nich radost, z toho, co dělají. Důležité je neustále rozvíjet vyjadřovací schopnosti žáků a dbát na rozvoj slovní zásoby.

Během prvního týdne je potřeba vycházet ze zkušeností dítěte. Téměř každé dítě se při nástupu do první třídy zvládne podepsat velkým hůlkovým písmem. Pokud to žák neumí, během krátké doby je ale schopen to zvládnout, jelikož velká písmena jsou díky jednoduchému složení rovných čar, pro dítě nenáročná. Žáci tak znají prvních pár písmen, a to písmena svého jména. Žáci trénují bezděčně písmo při podepisování výkresu nebo jiných výtvorů. Na konci týdne je učitelka schopna analyzovat podle podpisů další postup výuky.

Během druhého týdne stále cvičíme jména žáků a z nich vyvození jednotlivých písmen a hlásek, dokud se žáci nenaučí celou abecedu. Souběžně procvičujeme sluchovou hláskovou analýzu. A tak pokračujeme i třetí týden.

2. etapa - Návik čtení

Tato etapa trvá zhruba do poloviny až konce listopadu. Jejím cílem je utvořit u žáků základní čtenářské návyky. Jelikož je potřeba zachovat zásadu jedné obtížnosti, pokračujeme pouze s velkými tiskacími písmeny. Nehodnotíme dokonalost tvaru písmen, jelikož hůlkové písmo slouží jen jako prostředek k snadnému vyjádření myšlenky. Vedeme žáky k plynulému čtení slova. Některé děti zvládnou tři až čtyř písmenková slova přečíst bez hláskování hned pouze zrakem, některé děti si to potřebují vycvičit.

Během listopadu se zavádí psaní psacím písmem, v době kdy už žáci znají písmenka velké ale i malé tiskací abecedy. Žáci nemusejí umět napsat všechna písmena malé abecedy, aby mohli přejít k nácvičku psacího písma. Některá písmena malé tiskací abecedy jsou pro psaní složitá a zbytečně žáky zatěžují.

Tato etapa je zakončena testem. Test má ukázat, zda žáci zvládli tiskací abecedu a zda rozumějí tomu, co čtou.

- 3. Etapa - Přečod ke čtení malými tiskacími písmeny

V poslední třetí etapě žáci již poznávají písmenka malé abecedy sami od sebe například v knížkách doma, v časopisech. Využíváme tak základních čtenářských dovedností. Žáci začínají číst a pracovat s čítankou, kde mohou trénovat plynulé čtení textů s různou obtížností. (Wagnerová 1996)

Pozitíva genetické metody

Důraz je kladen na použití, aby žáci uměli co nejdříve všechna písmenka abecedy, a tím mohli rychleji číst. Nezdružujeme se ničím, co by děti mohlo zbytečně brzdit v jejich touze moci si sami něco přečíst. Na podzim již děti znají všechna písmena velké tiskací abecedy, umí je přečíst i napsat. Dokáží napsat i několik krátkých vět na určité téma. Výuka čtení a psaní probíhá zároveň. Již v prvním ročníku mohou žáci začít s tvůrčím psáním, jelikož jejich relativně rychle nabytá dovednost čtení je k tomu víceméně vede. Tato metoda výrazně vychází z klíčových kompetencí, proto je uplatňována především na školách podporující tento směr. Je velice tvořivá a baví jak žáky, tak učitele. A návaznost pokročilejších metod tvůrčího psaní a metody psáním a čtením ke kritickému myšlení je výborná.

Negatíva genetické metody

Velkým negativem této metody je krátká doba používání, z čehož plyne nedostatečná materiálová vybavenost. Kožíškova *Poupata* jsou dětmi vnímána jako archaická. Správná aplikace této metody proto vychází především z tvořivosti učitele a jeho pečlivé přípravy.

2.2 Metody analytické

Syntetické metody jsou svým logicko–didaktickým systémem pro žáky velice obtížné a kladou na ně veliké nároky. Zprvu se totiž žáci učí názvům písmen, poté tvoří písmena ve slabiky a slabiky ve slova. Metody syntetické vycházejí tedy z techniky a mechanismu čtení, a až poté se zaměřují na obsah vět. Což je syntetickým metodám často vytýkáno. Metody analytické byly proto vytvořeny k tomu, aby tuto chybu napravily, jelikož u analytických metod vycházíme z celku (slova nebo věty).

2.2.1 Metoda Jacototova

Jedná se o metodu, která vznikla v 19. stol. ve Francii, jako prostředek pro vzdělávání již dospělých lidí. Jak už název napovídá, zakladatelem byl francouzský pedagog J. Jacotot. Svou metodu poprvé testoval na svých žácích již v roce 1818, kdy žákům ukázal a přečetl větu, žáci jej museli napodobovat tak dlouho, až zvládli rozebrat danou větu na jednotlivá slova a daná slova ukázat a přečíst. Dále u daných slov dělali rozklad na slabiky a ze slabik na hlásky. Důraz byl kladen na zřetelný rozbor, po kterém byli žáci schopni psát písmena ze známých slov a slabik.

2.2.2 Metoda normálních slov

Navazuje na původní analytickou metodu J. Jacotota. Avšak na rozdíl od Jacotota, jsou zde slova volena tak, aby se dalo postupně odvodit všechna písmena abecedy. Tato metoda vznikla v Německu a někdy se jí také říká Vogelova metoda. Variant této metody můžeme najít hned několik, ale většinou jsou si velice podobné.

U nás se této metody ujal G. A. Lindner ve své knize *Kniha maličkých* (1880). Zprvu si vybíral slova z hlediska potřeb věcného čtení, kreslení a zpěvu. V knize *Kniha maličkých* pak vybírá slova, která jsou didakticky a jazykově vhodnější a jsou v nich samozřejmě obsažena všechna písmena abecedy. Byly to máma, med, Vít, lev, osel, jelen, pivo, sudy, rak, kouř, měď, myš, železo, čepice, kůň, labuť, hoch, fik, Goliáš, vlk, srp. Během přípravných cvičení děti četly větu a rozeznávaly ve větě slova, slabiky a hlásky podle sluchové analýzy. K lepší orientaci se užívalo grafického znázornění, kde čárka znamenala slovo a tečka znamenala slabiku.

2.2.1 Metoda globální

Též nazývaná jako metoda celků, vznikla na přelomu 19. a 20. stol. pod rukama belgického lékaře Ovide Decroly (1871 – 1932). Původně měla pomáhat dětem duševně opožděným a předškolním dětem. Českým průkopníkem této metody se stal Václav Příhoda¹², který tuto metodu přivezl z USA. Byla používána jako metoda nápravná a doplňková. Teoretický základ můžeme najít ve tvarové psychologii, jelikož lidský mozek lépe vnímá celky.

Globální metoda tedy vychází z celku (věty nebo slova) a pracuje s ním do té doby, než sám žák dojde vývojem k rozkladu na jednotlivé prvky. Důležitými prvky této metody jsou oční pohyby, které jsou prováděny během čtení. Vyučování čtení postavené na zrakovém vnímání je spolehlivější a snazší.

Základem čtení tím pádem není ani hláska ani slabika. Je to myšlenkový pochod, při němž nejdůležitější je smysl toho, co čteme. Obrazy slov tvořené skladbou písmen tvoří jen letmé náznaky pro pochopení smyslu. Podle toho je čtení soustava zvyků, která se projevuje malým počtem fixací na řádku a rytmickými pohyby oka.

¹² **Václav Příhoda** (1889 – 1979) Významný český pedagog zabývající se pedagogikou, didaktikou a psychologíí.

Čtení podle globální metody prochází čtyřmi obdobími (dělení podle K. Santlerové 1995):

I. Přípravné období

Přechod dítěte z rodinného prostředí do školy. Dochází k přípravě dítěte na vyučování. Základem jsou cvičení na rozvoj řeči, smyslů, paměti, pozornosti a představivosti. Příprava dětí různými hrami na práci. Učí se vyjadřovat myšlenky a prohlubují zájem o čtení.

II. Období paměti

Zde je kladen důraz na paměť. Žáci si zapamatovávají a vybavují v paměti obrazy slov. Nejprve vybíráme slova navzájem odlišná. Soustavným opakováním si pak děti zafixují obraz tištěného slova, aniž by znaly jednotlivá písmena. Soustředíme, aby žáci textu pořádně rozuměli, proto nebudeme nijak pospíchat a dáme žákům dostatek prostoru.

III. Období analýzy

Nyní mohou žáci přejít k rozboru vět na slova a k analýze slov na slabiky, hlásky a písmena. Soustředují se na počáteční písmena, písmena ve středu a na písmena na konci slov. Nacházejí ve slovech podobnosti a odlišnosti. Žáci si více všímají písmen malé a velké tiskací abecedy.

IV. Období syntézy

Toto období se vyznačuje spojováním slov a vět s různými hrami. Žáci pracují s křížovkami, přesmyčkami, doplňovačkami. Hrají různé hry se slovy. V tomto období již žáci znají všechna písmena abecedy.

V. Období zdokonalování čtení

Samostatně si žáci docvičují čtení. Cvičí se čtení obtížných slov a zdokonaluje se znalost abecedy. Děti zkouší převyprávět přečtený text a orientují se v knize. Žáci čtou čítanky a pokouší se o četbu vlastní knihy.

Globální metoda je jedna z mála, která se postupně dostala i do škol a spolu s analyticko – syntetickou a genetickou metodou se staly uznanými metodami výuky čtení. Na přelomu čtyřicátých a padesátých byly však zakázány všechny metody mimo analyticko – syntetické, která se vyučuje dodnes.

2.3 Analyticko – syntetická metoda

Je to metoda pro výuku počátečního čtení. Jako jediná mohla být používána v našich školách v letech 1951 až 1990. Vznikla v Rusku perem K. D Ušinského¹³ v roce 1864. Svůj název analyticko-syntetická dostala, protože analýza i syntéza se při této metodě provádějí současně. Můžeme se s ní setkat i pod názvem metoda zvuková, nebo hlásková.

Důraz je kladen na chápání hláskové stavby slova. První učebnici, kterou Ušinskij rozpracoval s pomocí analyticko-syntetické metody, byla *Mateřská řeč*, kde říká, že nejprve vydělíme hlásku ze slova, ze které pak vyvodíme odpovídající písmeno a žáci se ho pak naučí psát. Nejprve se vyvozují samohlásky, následně pak souhlásky, a to ze slov, v nichž všechny hlásky, kromě jedné právě vyvozované, žáci již znali. Tím je ukončena analýza a přechází se na syntézu, neboli spojování písmen ve slabiky a dále ve slova. To probíhalo nejprve v psaní, následně to, co napsali, pak četli. Ušinskij doporučuje naučit děti psát nejprve psací písmo a tiskací nechat až po probrání alespoň deseti písmen.

Průkopníkem této metody u nás je označován J. V. Svoboda. Jeho učebnice *Školka* (1839) a *Malý čtenář* (1840) obsahují stejné zásady, jaké můžeme najít v základech současné hláskové metody. Počátek hledá v mluvené řeči, kde se děti učí analýzu slov. Po rozboru slova na hlásky, poznávají písmeno a dokážou přečíst otevřené slabiky. Pro tyto účely měli žáci skládací abecedu. Pro podpoření výuky této metody byla vytvořena *První čítanka* a později r. 1951 *Živá abeceda* a *Slabikář* pod vedením O. Chlupa.

Elementární výcvik je rozdělen do tří etap:

1. Etapa jazykové přípravy žáků na čtení:

V této etapě se využívala živá abeceda, která obsahovala cvičení pro přípravu na čtení. V tomto předslabikářovém období žáci rozeznávají různé zvuky. Jsou vedeni ke správné a zřetelné výslovnosti, k chápání vztahu slabiky a hlásky. Učí se slabiku vyslovovat naráz, aby si nevytvořili návyk artikulace jednotlivých hlásek.

¹³ **Konstantin Dmitrijevič Ušinskij** (1824 –1871) Ruský učitel a pedagogický teoretik. Považován za zakladatele ruské pedagogiky a ruské národní školy.

2. Etapa slabičně analytického způsobu čtení:

Tato etapa se dále dělí na čtyři fáze:

- čtení otevřených slabik ve slovech
- čtení zavřené slabiky na konci slov
- čtení otevřené slabiky trojpísmenné a slova se dvěma souhláskami uprostřed
- čtení slov se slabikotvorným r, l, slova s písmenem ě a se slabikami di, ti, ni

V této etapě se využívá slabikář. Stále se procvičuje analýza a syntéza slov.

3. Etapa plynulého čtení slov:

Také jinak nazývána poslabikářové období. V této etapě se technika čtení automatizuje, žáci čtou s porozuměním a plynule. Při použití analyticko-syntetické metody ve výuce čtení se vychází z jednoty celku a částí v rámci slov. Jak již bylo uvedeno, jde o rozklad slov na slabiky a slabik na hlásky a skládání hlásek ve slabiky a slabik ve slova za opory kinestézie, tj. činnosti mluvidel. (Kocurová 2012)

Pozitiva analyticko-syntetické metody

Hlavní výhodou této metody je velké množství didaktického materiálu k procvičování. Této metodě se věnuje většina nakladatelství, má tedy velkou škálu možností výběru slabikáře a jeho doprovodných materiálů. Panuje zde tedy nižší náročnost na přípravu učitele.

Negativa analyticko-syntetické metody

Při této metodě je nutný důraz na techniku i za cenu neustálého pamětného opakování. Tím je pro dítě neatraktivní, a děti tak přichází o svou počáteční motivaci. Žák soustředěním se na správnost užívání techniky mnohdy ani neví, co čte. Období grafomotoriky je příliš krátké, může tedy docházet k pozdějším problémům se psaním.

3 PŘEHLED SOUČASNÝCH SLABIKÁŘŮ

Na pultech knihkupectví a na webových stránkách internetových knihkupectví jsem našla poměrně velkou škálu slabikářů zabývajících se analyticko-syntetickou metodou. Pro svou analýzu jsem vybrala ty nejaktuálnější, jelikož některé slabikáře jsou sice k dostání, ale pouze už se doprodávají a nakladatelství je stahují ze svých nabídek. Jedná se například o žlutý *Slabikář* od Vrbové a Janáčkové z nakladatelství Fortuna nebo *Český slabikář* od Melichárkové, Štěpána, Švecové nakladatelství Dialog. Tyto tituly jsem tudíž do své analýzy nezahrnovala.

U jednotlivých sad učebnic prvopočátečního čtení a psaní vás stručně seznámím s nabídkou nakladatelství. Zohledňuji zde i doprovodné materiály jako živá abeceda a písanky, jelikož dle mého tyto výukové prostředky jdou v první třídě ruku v ruce a mají mít určitou pojící linii. Na konci uvedu své vlastní osobní hodnocení celé kolekce. U některých souborů jsou obsaženy i informace od samotného nakladatelství. Svůj názor na učebnice strukturuji dle určitých kritérií. Těmi jsou komplexní vzhled, vazba, atraktivnost ilustrací, rozsah textů, doplňkové materiály a sada učebnic jako celek. To bude uvedeno v tabulce, kde budou jednotlivá kritéria ohodnocena od jedné do pěti, kde pět je nejlepší výsledek a jeden bod je nejméně. U Slabikáře s nejlepším hodnocením pak provedu podrobný rozbor spolu s nejpoužívanějším slabikářem na českých školách. Toto hodnocení je velice subjektivní, proto poslouží pouze pro výběr učebnice k podrobné analýze.

3.1 NOVÁ ŠKOLA BRNO

Nakladatelství Nová škola Brno nám přináší na výběr dvě řady učebnic, buď Duhovou řadu, nebo řadu s kocourem Samem, který má úlohu jakého si průvodce celým souborem učebnic a sešitů. Série s kocourem Samem je novým počinem tohoto nakladatelství, takže zde nejsou ještě k dispozici úplně všechny doplňkové materiály. Naproti tomu Duhová řada je již uceleným souborem a výhodou může být také její nový design a nová aktualizace z roku 2012.

3.1.1 DUHOVÁ ŘADA

V Duhové sérii se opíráme o *Slabikář*, k němu potřebnou *Živou abecedu* a čtyři díly písanek. K tomu nakladatelství přidalo i *Metodického průvodce*, který slouží učitelům pro práci s těmito učebními pomůckami. A dále doplňkové materiály jako *Moje první psaní*, *Učíme se abecedu*, *Ilustrované slabiky* a *Se zvířátky do pohádky*. Autory těchto učebnic jsou H. Mühlhauserová a J. Svobodová.

Slabikář

„Zařazené činnosti umožňují aktivní zapojení všech žáků do vyučování. Důraz je položen na čtení s porozuměním. Velká pozornost se věnuje rozvoji slovní zásoby, tvoření otázek, vět a jejich obměnám (každá desátá strana přináší hádanky a tvořivé úkoly). Obsahuje množství básniček a ukázky z děl klasiků dětské literatury. Slabikářem prochází „kytičková hra“, která žáky motivuje k zájmu o čtení. Přihlíží se i k metodám čtení pro dyslektiky.“

Nová škola distribuce, 2014 [online]. Nová škola Brno. [cit. 5. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.novaskola-distribuce.cz/produkt/ucebnice-a-prac-sesity/pro-1-rocnik/cesky-jazyk-1-/slabikar-pro-1-rocnik-duhova-rada-tvrda-vazba/>

Živá abeceda

„V úvodu jsou zařazeny úkoly k rozvoji komunikace, orientace v prostoru, zjišťování shody a rozdílnosti ve tvarech a obrázcích, k procvičování pravo-levé orientace. Následuje seznámení s prvními písmeny a množstvím mřížek na určování pozice hlásky ve slově. Důraz se klade na nácvik spojování hlásek do slabik.“

Nová škola distribuce, 2014 [online]. Nová škola Brno. [cit. 5. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.novaskola-distribuce.cz/produkt/ucebnice-a-prac-sesity/pro-1-rocnik/cesky-jazyk-1-/ziva-abeceda---pracovni-ucebnice-duhova-rada/>

Písanky

„Písanky odpovídají obsahu Živé abecedy a Slabikáře. K ulehčení psaní slouží pomocné linky pro dodržení velikosti písmen i jejich sklonu. Jsou vhodné i pro leváky. 1. a 2. písanka přináší před nácvikem samostatným písmen různé cviky, které jsou základem pro psaní daného písmene. Důraz se klade na obtížné spoje písmen, které se ve slovech objevují. 3. a 4. písanka přináší kromě nácviku písmen a slov také tvořivé doplňování slov do vět a další hravé úkoly.“

Nová škola distribuce, 2014 [online]. Nová škola Brno. [cit. 5. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.novaskola-distribuce.cz/produkt/ucebnice-a-prac-sesity/pro-1-rocnik/cesky-jazyk-1-/pisanka-1---pro-1rocnik-duhova-rada/>

Vlastní hodnocení

Tabulka 1 - Hodnocení Nová škola Duhová řada

Kritéria	Nakladatelství	Nová škola 1
Vzhled a vazba slabikáře		5
Přehlednost		5
Atraktivnost ilustrací		5
Textová rozmanitost		4
Doplňkové materiály		3
Sada jako celek		4
Celkem získaných bodů		26

Zdroj: Iva Václavíková

Metodická a obsahová charakteristika

Výukový sada Nové školy Brno je velice kvalitním počinem a chápu, proč je jednou z nejužívanějších učebnic českého jazyka na českých školách. Je velice atraktivně zpracovaná. Vydává se jak v měkké, tak pevné vazbě. Formát by akorát mohl být menší než A4, který se mi zdá pro první třídu trochu veliký. V měkké vazbě není ani těžký. Ilustrace jsou příjemné, ačkoliv jsou výrazné, byla volena dobrá kombinace barev a kreseb, tím pádem nijak neruší text.

Malé mínus je za jednotvárné texty a malou různorodost žánrů. Chybí mi texty nabuzující žáky ke čtení. Číst stále jen příběhy o zvířátkách po čase omrzí. A druhé mínus bych dala za malé množství interaktivních materiálů a e-materiálů.

Obrazová příloha 1: Učebnicová sada Nová škola, Duhová řada

Zdroj: Oficiální stránky nakladatelství

3.1.2 ŘADA S KOCOUREM SAMEM

Nová řada s kocourem Samem obsahuje *Slabikář*, *Živou abecedu*, a čtyři díly písanek. Dále v této sérii byl vydán přípravný sešit *První psaní*, ve kterém se žáci rozcvičují na uvolňovacích cvicích. Po *Prvním psaní*, pak žáci volně přechází na psaní do písanek. Tento soubor vznikl podle analyticko - syntetické metody a snaží se klást důraz především na čtení s porozuměním. *Slabikář*, *Živá abeceda* i písanky na sebe přímo navazují. Hlavní osobou je zde tedy kocour Sam, který pomáhá Alence a Michalovi, žákům první třídy, pochopit všechna úskalí čtení a psaní. S těmito žáky a jejich rádcem kocourem se pak budou setkávat ve všech učebnicích této edice. Během putování tímto souborem pak kocour Sam rozdává dětem za dobře odvedenou práci sluníčka.

Slabikář

„Moderní barevná učebnice zpracovaná podle nejnovějších trendů, v souladu s RVP ZV. Učebnice si klade za cíl rozvíjet přiměřeným a vhodným způsobem všechny klíčové kompetence žáků. Dává prostor pro individuální přístup k žákům, přihlíží k metodám čtení pro dyslektiky, ale nabízí i rozšiřující učivo pro nadané žáky. Ve Slabikáři se žáci seznamují s dalšími písmeny abecedy, rozvíjejí svoje čtenářské dovednosti a upevňují správné čtenářské návyky. V učebnici nechybí ani hádanky, čtyřsměrky, doplňovačky, rébusy, hry a soutěže. Pro rozvoj paměti je zařazeno mnoho básniček, říkanek a říkadel. Pozornost se nadále věnuje rozvoji slovní zásoby a řečovým dovednostem.“

Nová škola distribuce, 2014 [online]. Nová škola Brno. [cit. 5. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.novaskola-distribuce.cz/produkt/ucebnice-a-prac-sesity/pro-1-rocnik/cesky-jazyk-1-/slabikar-s-kocourem-samem/>

Živá abeceda

„Živá abeceda zahrnuje přípravnou fázi čtení a připravuje žáky na další rozvoj čtenářských dovedností. Učebnice buduje prvotní čtenářské návyky, podporuje rozvoj smyslů potřebných ke čtení, přispívá k obohacování slovní zásoby a uvědomování si významu slov. Obsahuje také cvičení k rozvoji jemné motoriky, paměti, k prohloubení porozumění slyšenému a čtenému sdělení. Součástí učebnice jsou i hry, soutěže, hádanky, doplňovačky nebo rébusy. V závěru učebnice je připojena barevná výtvarná příloha. Návod pro práci s přílohou najdete v učebnici stejně jako očekávané výstupy. Práce s Živou abecedou zahrnuje i tzv. přípravné období pro psaní.“

Nová škola distribuce, 2014 [online]. Nová škola Brno. [cit. 5. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.novaskola-distribuce.cz/produkt/ucebnice-a-prac-sesity/pro-1-rocnik/cesky-jazyk-1-/ziva-abeceda-s-kocourem-samem--ucebnice-cteni-s-porozumenim/>

Písanky

„Nácvik psaní písmen odkazuje na odpovídající stránky v Živé abecedě a ve Slabikáři. K ulehčení psaní slouží pomocné linky pro dodržení velikosti písmen i jejich sklonu. Jsou vhodné i pro leváky. 1. a 2. písanka přináší před nácvikem samostatných písmen různé cviky, které jsou základem pro psaní daného písmene. Důraz se klade na obtížné spoje písmen, které se ve slovech objevují.“

Nová škola distribuce, 2014 [online]. Nová škola Brno. [cit. 5. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.novaskola-distribuce.cz/produkt/ucebnice-a-prac-sesity/pro-1-rocnik/cesky-jazyk-1-/pisanka-s-kocourem-samem-1-pro-1-rocnik/>

Vlastní hodnocení

Tabulka 2 - Hodnocení Nová škola Řada s kocourem Samem

Kritéria	Nakladatelství	Nová škola 2
Vzhled a vazba slabikáře		X
Přehlednost		X
Atraktivnost ilustrací		X
Textová rozmanitost		X
Doplňkové materiály		X
Sada jako celek		X
Celkem získaných bodů		X

Zdroj: Iva Václavíková

Metodická a obsahová charakteristika

Bohužel tuto edici nemohu zhodnotit, důvodem je její aktuálnost. Vyšla 1.9.2013 a není prozatím dostupná k zapůjčení v knihovnách ani není rozšířená ve školách.

Obrazová příloha 2: Učebnicová sada Nová škola, Řada kocourem Samem

Zdroj: Oficiální stránky nakladatelství

3.2 ALTER

Nakladatelství Alter nabízí zřejmě asi největší škálu výukových doplňků ze všech nakladatelství, jež se touto tematikou zabývají. Ve své sbírce má samozřejmě *Živou abecedu*, *Slabikář* a třídílnou písanku. Navíc má však *Pracovní sešit k Živé abecedě a Pracovní sešit ke Slabikáři*. Dále rozšiřuje svou edici o *Karty ke Slabikáři*, *Rozšiřující texty ke Slabikáři*, nástěnné soubory k *Živé abecedě* nebo *Slabikáři* a nástěnná písmena. Nechybí ani metodická příručka, ve které můžeme najít vyjádření ke všem nabízeným věcem. Na slabikáři pracovali Jiří Žáček jako textař, o ilustrace se postarala Helena Zmatlíková. Živou abecedu měli na starosti Miloš Holas, Hana Staudková a s ilustracemi Alena Ladová. Písanky jsou pak dílem Radky Wildové, s ilustracemi Heleny Zmatlíkové a o psací písmo se postarala Marta Sonnbergová.

Slabikář

Průvodcem této učebnice je malý kluk Tom, který spolu se svou rodinou seznamuje žáky s elementárním čtením. Od prvních slabik až po souvislé čtení. Na každé stránce najdeme jak tiskací písmo, tak psací. S každým článkem se s Tomem pouští žáci do velikého dobrodružství. Autor nezapomněl na užití různých žánrů, např. básně, říkadla a příběhy s častou frekvencí přímé řeči. Písmo se v průběhu učebnice zmenšuje, jak je tomu zvykem, a obrázky podle mě vůbec neruší text.

Živá abeceda

Učebnice předslabikářového období. Žáci se zde učí písmena nejprve od samohlásek po souhlásky M, L, S, P, T, J. Ke každému písmenu je básnička a úkoly na procvičení daného písmene. Ve spodní části si pak žáci mohou zkusit písmeno sami napsat. Důraz je kladen na správné čtení a psaní (tiskací písmo) slabik, jednoduchých slov a krátkých vět.

Písanka

Třídílný set písanek sloužící k nácvičku psaní perem je nedílnou součástí souboru. Na každé stránce děti najdou obrázek k danému písmenu. Máme zde potřebné vodící linky, které v průběhu roku z písanky ubývají.

Vlastní hodnocení

Tabulka 3 Hodnocení Alter

Kritéria \ Nakladatelství	Alter
Vzhled a vazba slabikáře	5
Přehlednost	5
Atraktivnost ilustrací	5
Textová rozmanitost	3
Doplňkové materiály	4
Sada jako celek	4
Celkem získaných bodů	26

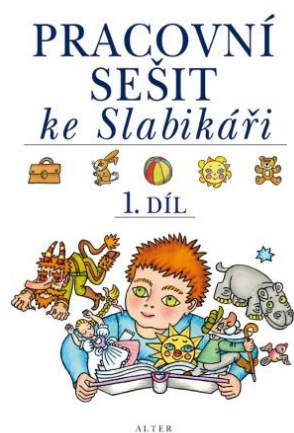
Zdroj: Iva Václavíková

Metodická a obsahová charakteristika

Slabikář nakladatelství Alter mě příjemně překvapil. Má sice pevnou vazbu, ale váhově je téměř srovnatelný se slabikáři s měkkou vazbou, Alter je o cca 70g těžší, což se mi velice líbí, jelikož pevnou vazbu preferuji. Důvodem je lepší práce s knihou, delší životnost, navíc pevná vazba připomíná více knihu, a tím i asociaci spojenou se čtením. Menší formát *Slabikáře* je také nespornou výhodou oproti ostatním slabikářům. Důležitá je i výborná přehlednost. Obrázky neruší text.

Nevýhodou je neaktuálnost obsahu. Líbilo by se mi, kdyby byl žánrově pestřejší. Na straně, kde se žáci učí nové písmeno, postrádám výraznou grafiku probíraného písmene. V textech chybí komiksové příběhy, dobrodružné čtení, popisy pracovního postupu. V doplňkových kolekcích se neobjevují materiály k interaktivní tabuli a e-materiály.

Obrazová příloha 3: Učebnicová sada Alter

ALTER

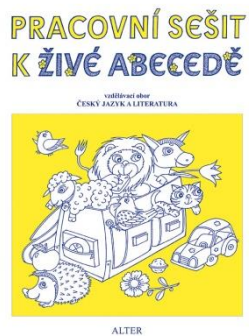
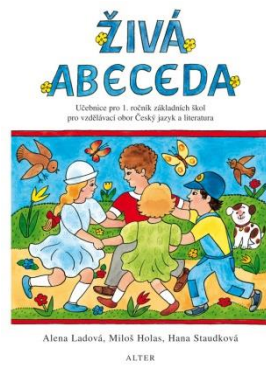

ALTER

ALTER

ABECEDA

A	a	á	à	Ň	ň	ň	ň
B	b	β	β	O	o	o	o
C	c	č	č	P	p	p	p
Č	č	č	č	Q	q	q	q
D	d	đ	đ	R	r	r	r
Ď	ď	ď	ď	Ř	ř	ř	ř
E	e	é	é	S	s	s	s
F	f	f	f	Š	š	š	š
G	g	g	g	T	t	t	t
H	h	h	h	Ť	ť	ť	ť
Ch	ch	ch	ch	U	u	u	u
I	i	í	í	V	v	v	v
J	j	ý	ý	W	w	w	w
K	k	k	k	X	x	x	x
L	l	l	l	Y	y	y	y
M	m	m	m	Z	z	z	z
N	n	n	n	Ž	ž	ž	ž

Zdroj: Oficiální stránky nakladatelství

3.3 PRODOS

Toto nakladatelství má ve své nabídce dvě řady učebnic pro výuku čtení v první třídě. Obě dvě řady vychází z analyticko-syntetické metody a dávají k dispozici množství doplňujících materiálů. Starší komplet Řada Český jazyk a literatura a novější Modrá řada Český jazyk a literatura.

3.3.1 MODRÁ ŘADA ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Modrá řada od Prodosu je novější řadou, vydávanou od roku 2004, kterou přispívá na poli učebnic čtení pro 1. ročník. Celý *Slabikář* tvoří příběh dvou brášek, který děti provází po celou dobu. V této sérii vyšly ke *Slabikáři* tři *Pracovní sešity*, metodický průvodce, čtyřdílná písanka a písanka *Cviky*. Obal *Slabikáře* je pevný a vazba šitá lepená. V měkké vazbě *Slabikář* není dostupný. Na začátku *Slabikáře* je používána větší velikost písma a více obrázků než písma. Později se písmo pomalu zmenšuje a převažují nad obrázky texty.

Slabikář

autoři: PaedDr. Hana Mikulenková, Mgr. Radek Malý

ilustrátor: Matěj Forman

Slabikář nakladatelství Prodos je nejenom slabikář, ale i živá abeceda v jednom. Ze začátku se děti seznamují se všemi samohláskami a následně s písmeny M, T, J, L, S, V, atd. Celou knihou pak provází příběh dvou bratrů, Toma a Mata, se kterými žáci prožívají jejich nemalá dobrodružství života v rodině po celou první třídu.

„Slabikář celý postavený na příběhu – představuje pro děti lákavý způsob, jak se naučit číst. Tím se naplňuje zásadní požadavek RVP: děti čtení rovnou chápou ne jako cíl, ale jako prostředek pro další rozvoj, poznávání, na které se těší. Motivací k výuce je tu přirozená dětská zvědavost, touha se dozvídat. Vyprávění pokračuje s poznáváním prvních písmen, tam kde ještě slova nestačí, mají děti dějové obrázky plné detailů k povídání. A s každým novým písmenkem se toho můžou dozvědět víc.“

Prodos, 2014 [online]. Prodos. [cit. 5. 4. 2014]. Dostupné z: http://ucebnice.org/cesky-jazyk-1st/slabikar#id_description

Písanky

Písanky 1, 2, 3 mají 32 pracovních stran s předtištěnými vzory, řádky a značkami, které slouží k technickému nácviku psaní písmen, slabik, slov i prvních krátkých vět. Ve druhé písance se pak děti pokouší převést věty do psacího písma podle tiskací předlohy. Ve třetím díle už doplňují jednoduché věty a zapisují slovem, co vidí na obrázku. Poslední díl čítanky má pouze 24 stran. Žáci si zde docvičují psaní podle individuální potřeby. A slouží především k domácím úkolům nebo volnému psaní.

Vlastní hodnocení

Tabulka 4 - Hodnocení Prodos Modrá řada Český jazyk a literatura

Kritéria	Nakladatelství Prodos1
Vzhled a vazba slabikáře	4
Přehlednost	4
Atraktivnost ilustrací	2
Textová rozmanitost	4
Doplňkové materiály	3
Sada jako celek	3
Celkem získaných bodů	20

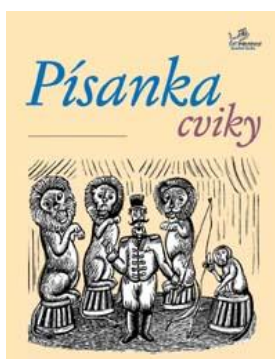
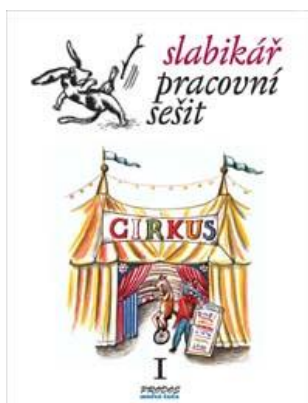
Zdroj: Iva Václavíková

Metodická a obsahová charakteristika

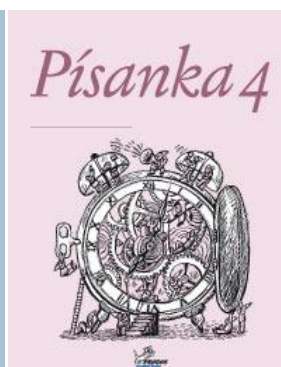
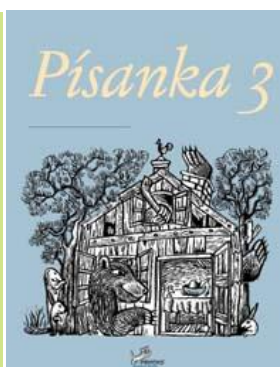
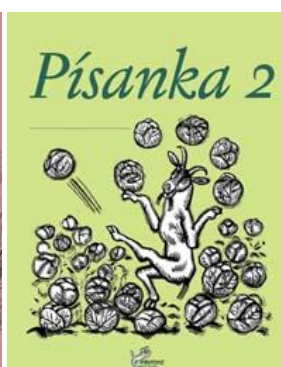
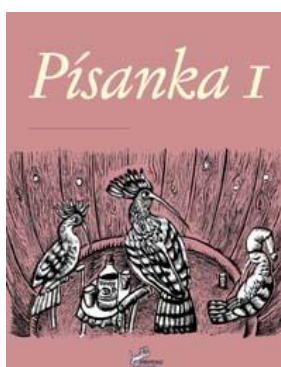
Nakladatelství Prodos vsadilo pouze na pevnou vazbu, je tedy se svou váhou 545g druhým nejtěžším hodnoceným slabikářem. Na první pohled vypadá zajímavě, je většinou přehledný. I když v úvodu se mi zdají obrázky trochu v popředí vůči textu. Články jsou zajímavé někdy až záhadné.

Čím mě ale tato učebnice zklamala, jsou ilustrace, obrázky nejsou moc přívětivé. Použití černobílého tisku u některých obrázků působí hodně depresivně. I barevné obrázky ničím nevyniknou, jsou použity monotónní barvy a ostré kontury. Úvodní písmeno jsem měla na stránce problém najít a i celkový dojem nebyl nejlepší. Sada obsahuje pouze klasickou sestavu bez interaktivních či e-materiálů. A neexistuje zde živá abeceda. Samohlásky jsou vyvozené přímo ve slabikáři.

Obrazová příloha 4: Učebnicová sada Prodos, Modrá řada Český jazyk a literatura

AEIOUÁÉÍÓÚ
 AEIOUÁÉÍÓÚ
 AEIOUÁÉÍÓÚ
 SKLÁDACÍ ABECEDA
 AEIOUÁÉÍÓÚ
 AEIOUÁÉÍÓÚ

Zdroj: Oficiální stránky nakladatelství

3.3.2 ŘADA ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Tato série učebnic vznikla 1. vydáním již v roce 1993. Dnes už v knihkupectví můžeme narazit na 2. vydání tohoto slabikáře. Na rozdíl *Slabikáře* z Modré řady má měkký obal. Má dva díly *Český slabikář 1* a *Český slabikář 2*. Samozřejmě zde najdeme skupinu doprovodných materiálů. Psaní nám rozvíjí *Tom a Mimi cviky*, dvoudílná písanka *Jája a Ota, Docvičování psaní*. Čtení pak podtrhuje *Otíkova čítanka, Docvičování čtení, Tom a Mimi - Já já čtu*. Nesmíme zapomenout na metodickou příručku a obrázkovou skládací abecedu k Českému slabikáři.

Slabikář

„Úvodní část celobarevné publikace, ilustrované Zdenkou Krejčovou, je určena pro přípravné období a zaměřuje se především na rozhovoření dětí. Následně se vyvozují jednotlivé hlásky – začíná se samohláskami, tak se děti nejdříve dostanou k tvoření slabik a celých slov a čtení pro ně začíná mít význam i jako aktivita, která jim pomáhá něco nového se dozvědět. Ve slabikáři se postupně objevují první krátké a velmi jednoduché, přece však již souvislé pasáže ke čtení. Verše, obrázky a poutavé úkoly vytvářejí milý příběh dvou dětských postaviček, malé školačky Jáji a pohádkového kluka Oty.“

Prodos, 2014 [online]. Prodos. [cit. 5. 4. 2014]. Dostupné z: <http://ucebnice.org/cesky-jazyk-1st/cesky-slabikar-1>

„Druhá část publikace je určena pro pokročilejší období a nadále posiluje především rozhovoření dětí. Vyvozují se jednotlivé obtížnější souhlásky – u dětí se posiluje schopnost tvoření slabik a celých slov a upevňuje se chápání čtení jako aktivity, která jim pomáhá něco nového se dozvědět. Tak se ve druhém díle Slabikáře postupně objevují první delší a náročnější souvislé pasáže ke čtení.“

Prodos, 2014 [online]. Prodos. [cit. 5. 4. 2014]. Dostupné z: <http://ucebnice.org/cesky-jazyk-1st/cesky-slabikar-2>)

Písanky

„První písanka slouží k technickému nácviku psaní prvních písmen, slabik, slov i vět. Děti mohou obtahovat předepsané tiskací i psací tvary písmen a psát podle vzoru do liniatury, na níž přirozeně nechybějí tence předtištěné pomocné linky a značky.“

Prodos, 2014 [online]. Prodos. [cit. 5. 4. 2014]. Dostupné z <http://ucebnice.org/cesky-jazyk-1st/jaja-a-ota-pisanka1>)

„V navazující druhé písance děti pokračují v nácviku jednotlivých písmen, slov i vět. V závěru nácviku počátečního psaní píší i krátké obsahově ucelené texty. V poslední části Písanky 2 již také chybějí pomocné linky.“

Prodos, 2014 [online]. Prodos. [cit. 5. 4. 2014]. Dostupné z <http://ucebnice.org/cesky-jazyk-1st/jaja-a-ota-pisanka2>)

Vlastní hodnocení

Tabulka 5 - Hodnocení Prodos Řada Český jazyk a literatura

Kritéria \ Nakladatelství	Prodos2
Vzhled a vazba slabikáře	3
Přehlednost	4
Atraktivnost ilustrací	3
Textová rozmanitost	3
Doplňkové materiály	3
Sada jako celek	2
Celkem získaných bodů	18

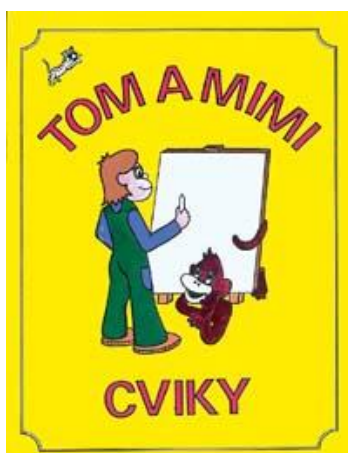
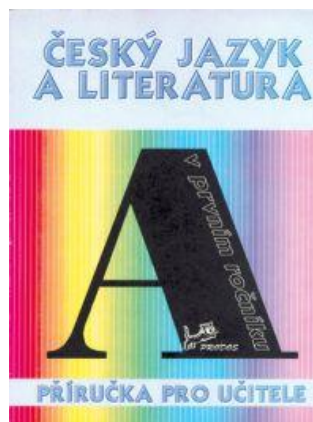
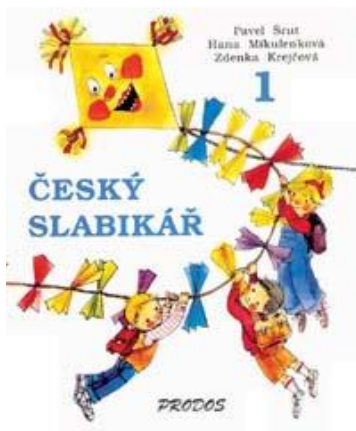
Zdroj: Iva Václavíková

Metodická a obsahová charakteristika

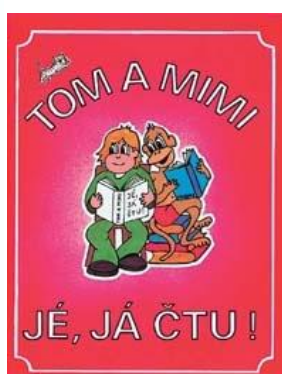
Řada Český jazyk a literatura má měkkou vazbu, působí už hodně sešitově. První díl má i funkci živé abecedy. Obrázky nejsou v popředí vůči textu, je tedy příjemně přehledný. Po vyvození písmene, které by dle mého mohlo být na stránce výraznější, máme sloupeček se slovy s daným písmenem zvýrazněny v barevném rámečku, tím jsou dobře vidět a ještě navíc je tam zdůrazněno jinou barvou vyvozené písmeno.

Nicméně jeho celkové vzezření ale vypovídá dost zastarale. Texty jsou nezajímavé, obrázky nudné, nevýrazné. Doplnkové materiály jsou omezené.

Obrazová příloha 5: Učebnicová sada Prodos, Řada Český jazyk a literatura

Doplňkové materiály

Zdroj: Oficiální stránky nakladatelství

3.4 FRAUS

Nakladatelství Fraus se věnuje ve své nabídce jak metodě analyticko - syntetické, tak metodě genetické. Nás bude samozřejmě zajímat více ta analyticko - syntetická řada. Podle nakladatelství, ale i v tomto souboru můžeme nalézt prvky metody globální a genetické. *Slabikář* se vyrábí pouze s tvrdými deskami. Ke *Slabikáři* je možné dokoupit i-učebnici, jde o interaktivní učebnici, kterou lze nainstalovat jak do PC, notebooku, tabletu či mobilu. Dále pak v této kolekci vychází *Živá abeceda*, která má také i-učebnici. *Čítanka*, ke které můžeme dokoupit nejenom i-učebnici, ale i-cvičení na SMARTboard a ACTIVboard, *CD s texty k Čítance* a E-přípravy. Patří sem jistě i čtyřdílná písanka a doplňkové materiály jako *Čtecí karty ke slabikáři*, *Skládací abeceda k Živé abecedě* a plakáty k *Živé abecedě* a *Slabikáři*. Autory celého souboru jsou Lenka Březinová, Jiří Havel, Hana Stadlerová.

Slabikář

„Slabikář je koncipován s důrazem na estetickou stránku jako kniha prvního čtení, ale zároveň jsou v něm zařazeny i pracovní úkoly pro žáky. K vyvozování nového učiva slouží tematicky zaměřené texty doplněné ilustracemi Anny Neborové, které jsou charakteristické svým moderním pojetím, barevností a humorem. Literární úpravu Slabikáře provedl Petr Borkovec. V učebnici se setkávají malí čtenáři s různými literárními druhy a žánry - poezií i prózou, pohádkami, příběhy i naučnými texty určenými jak ke čtení, tak k poslechu (k předčítání dospělými). Zařazeny jsou i dětmi oblíbené komiksy. Tím se už od prvního souvislého čtení zároveň dosahují cíle literární i komunikační a slohové výchovy; včetně mediální výchovy.“

Učebnice, mapy, 2014 [online]. Učebnice, mapy. [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.ucebnicemapy.cz/slabikar-do-sveta-slov.p.aspx>

Živá abeceda

„Živá abeceda je integrovaná pracovní učebnice prvopočátečního čtení a psaní, kde je vždy jedna strana věnována komunikační, jazykové a literární výchově a druhá slouží jako písanka. Učivo je rozvrženo po týdnech na jednotlivé vyučovací jednotky a je tematicky zaměřeno. K motivaci žáků přispívají i říkanky Boba Fliedra.“

Učebnice, mapy, 2014 [online]. Učebnice, mapy. [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.ucebnicemapy.cz/ziva-abeceda-do-sveta-pismen.p.aspx>

Písanky

„Písanky jsou integrované - kombinují tradiční sešity k nácviku psaní a pracovní sešit ke Slabikáři, na který těsně navazují. Obsahují i úkoly zaměřené na rozvíjení samostatného písemného projevu dětí. K tomu slouží mimo jiné pravidelně zařazované Moje okénko. V písankách jsou pro zopakování správných zásad pro děti a zvláště jejich rodiče fotografie správného sezení při psaní.“

Učebnice, mapy, 2014 [online]. Učebnice, mapy. [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.ucebnicemapy.cz/pisanka-1-pro-integrovaný-nacvik-psaní-a-ctení-pro-1-ročník-zs.p.aspx>

Vlastní hodnocení

Tabulka 6 - Hodnocení Fraus

Kritéria \ Nakladatelství	Fraus
Vzhled a vazba slabikáře	4
Přehlednost	5
Atraktivnost ilustrací	5
Textová rozmanitost	5
Doplňkové materiály	5
Sada jako celek	5
Celkem získaných bodů	29

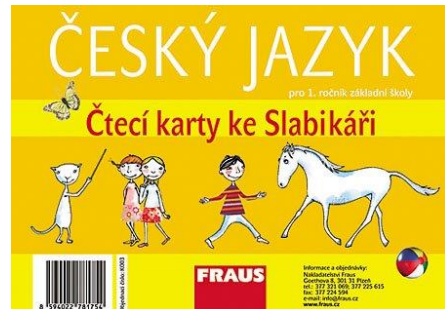
Zdroj: Iva Václavíková

Metodická a obsahová charakteristika

Učebnice nakladatelství Fraus získala nejvíce bodů. Velice mne zaujala svou různorodostí a kreativitou. Výrazné a přívětivé ilustrace nedominují před textem. Je přehledná. Každé nové písmeno na stránce je jasně výrazné. Texty jsou různého žánru. Má velkou škálu interaktivních a e- materiálů. Obzvláště vydařená se mi zdá *Živá abeceda*.

Nevýhodou je pevná vazba velkého formátu. *Slabikář* je tak se svou váhou 589g nejtěžší ze všech testovaných slabikářů. A druhou nevýhodou jsou okénka pro vpisování, kreslení a lepení, která k tomu vybízejí. Když už vedeme žáky ke čtení knih, *Slabikář* má pevnou vazbu jako kniha, nebudeme žáky přece učit malovat do knížek.

Obrazová příloha 6: Učebnicová sada Fraus

Zdroj: <http://www.ucebnicemapy.cz>

3.5 STUDIO 1+1

U tohoto malého brněnského nakladatelství najdeme soubor učebnic pouze pro analyticko-syntetickou metodu. Autorkou celku je Jana Potůčková a obsahuje *Slabikář*, *Živou abecedu tetky Abecedky*, *Čítanku* a pětidílnou písanku. Dále pak jsou různé doplňující materiály jako karty s písmenky nebo slabikami.

Slabikář

„Knižka obsahuje spoustu jednoduchých her na procvičování učiva, je bohatě ilustrována. Obsahuje mnoho motivačních prvků. Přímou na jednotlivých stránkách je uváděna metodika k úkolům. Atmosféra učebnice je veselá, klidná a přátelská. Navazuje na Živou abecedu. Doporučujeme také současně používat hry Hrajeme si s písmenky, Slabiková skládačka a Pexeso "Pohádková abeceda". Slabikář je systematicky a přehledně členěn. Jednotlivé části jsou barevně odlišeny. Celý soubor ČJ pro 1. tř. ZŠ používá dokonalé psací písmo, které je v souladu s tabulí psacího písma podle MŠMT.“

Studio 1+1, 2014 [online]. Studio 1+1. [cit. 5. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.studio1a1.cz/>

Živá abeceda

„Knižka je součástí souboru Český jazyk pro 1. třídu ZŠ, který obsahuje dále Slabikář, Čítanku a pět dílů písanek. Podobně jako Slabikář obsahuje Živá abeceda množství osvědčených i nových námětů z praxe a tradičních metodik. Přísně dodržuje didaktické zásady. Obsahuje spoustu jednoduchých her na procvičování učiva, je bohatě ilustrována. Obsahuje mnoho motivačních prvků. Přímou na jednotlivých stránkách je uváděna metodika k úkolům. Atmosféra učebnice je veselá, klidná a přátelská.“

Studio 1+1, 2014 [online]. Studio 1+1. [cit. 5. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.studio1a1.cz/>

Písanky

„První díl obsahuje rozvíčovací cviky na uvolnění ruky v souladu se směrnicemi MŠ. Druhý až čtvrtý díl vyučují psací písmena a jejich spojení. Pátý díl obsahuje rozšiřující úlohy. Psací písmo použité v písankách je v souladu s aktuální tabulí psacího písma a prošlo schvalovacím řízením ve Výzkumném ústavu pedagogickém v Praze-Zličíně. V druhém až pátém díle je na vnitřní straně obálky procvičováno i psaní číslic. Taktika výuky psacího písma využívá obtahování předepsaného písmene, nacvičování složitějších písmen po částech, psaní písmene (nebo částí) na předepsaném náznaku. Často jsou na prvních řádcích nácviku písmene používány pomocné sklonné čáry a výškové linky.“

Studio 1+1, 2014 [online]. Studio 1+1. [cit. 5. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.studio1a1.cz/>

Vlastní hodnocení

Tabulka 7 - Hodnocení Studio 1+1

Kritéria \ Nakladatelství	Studio 1+1
Vzhled a vazba slabikáře	4
Přehlednost	4
Atraktivnost ilustrací	3
Textová rozmanitost	2
Doplňkové materiály	3
Sada jako celek	3
Celkem získaných bodů	19

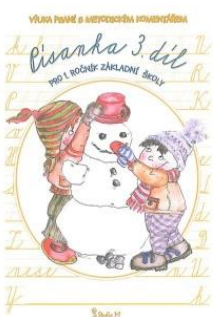
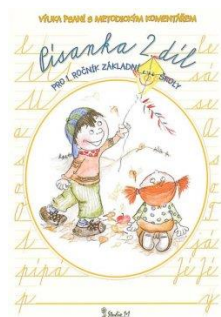
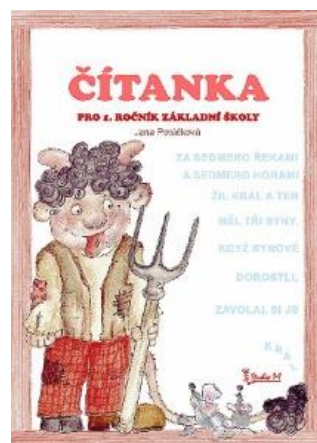
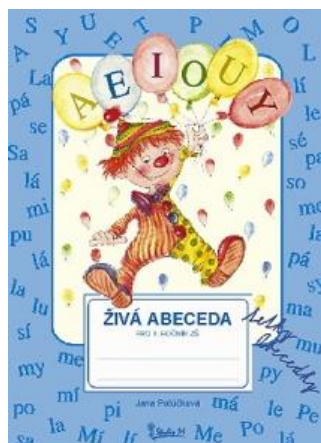
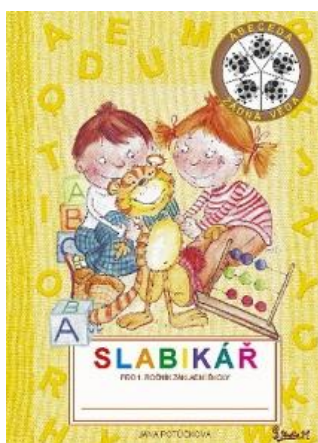
Zdroj: Iva Václavíková

Metodická a obsahová charakteristika

Slabikář tohoto nakladatelství má měkkou vazbu, samotným vzhledem je i zajímavý. Ilustrace jsou příjemné. Je přehledný. Obrázky jsou jednoduché a jasné. Dobře znatelné probírané písmeno. Jednotlivé stránky jsou označeny barvami modrou, fialovou, růžovou, žlutou a zelenou. Čímž rozdělují jednotlivé skupiny slov na slova s otevřenou slabikou, slova s uzavřenou slabikou, slova s více souhláskami na začátku, slova s více souhláskami uprostřed a na konci a slova obsahující d', t', ň, di, ti, ni, ě.

Jako nevýhodu vidím nezajímavé texty. Dále pak na každé stránce, kde se zavádí nové písmeno je zbytečně velký obrázek na úkor textu. Doplnkové materiály jsou průměrné. Celkový pocit ze sady mám také průměrný.

Obrazová příloha 7: Učebnicová sada Studio 1+1

Zdroj: Oficiální stránky nakladatelství

3.6 FORTUNA

U tohoto nakladatelství můžeme najít dvě řady učebnic pro výuku elementárního čtení. Mají řadu založenou na metodě bez tvorby slabik a řadu založenou na metodě s tvorbou slabik. Řada se slabikovací metodou se skládá z přípravné učebnice *Pojďme si hrát*, *Veselé abecedy*, jako druhého dílu slabikáře, *Pojďme si číst*, jako třetího dílu slabikáře a ze *Čtení pro malé školáky*, jako čtvrtého dílu slabikáře. K tomu Fortuna vydala *Metodickou příručku*, vystřihovací písmena a pěti-dílnou písanku.

Pojďme si hrát

Autorkou této učebnice je Simona Pišlová, Miroslava Čížková, Vladimír Linc a Václav Mertin. Ilustroval Gabriel Filčík. Děti v této učebnici nečtou, ani se zde neučí písmenkům. Nelze tedy říct, že by se jednalo o nějaký druh živé abecedy. Kniha má spíše povzbudit děti k činnosti a k rozvoji slovní zásoby. Rozvíjet motoriku a dětskou představivost. Žáci v ní mohou i samostatně pracovat. Má měkkou vazbu a obsahuje velké množství obrázků, doplňovaček a spojovaček.

Veselé abeceda

Zde se žáci teprve seznamují s prvními písmeny malá abecedy tiskacího a psacího písma. Důraz zde autoři, dle nakladatelství, kladli především na nácvik čtení otevřených slabik. Autorem je Vladimír Linc a kol.

Pojďme si číst

Učebnice zdokonaluje čtenářské dovednosti, které žáci získali z předchozího dílu slabikáře *Veselé abeceda*. Najdeme zde texty hrací, které jsou tvořeny různými úkoly a čtecí, které obsahují souvislý text. Autorem je Miroslava Čížková a kol.

Čtení pro malé školáky

Čtvrtý díl slabikáře upevňuje a dále rozvíjí čtenářské dovednosti žáka. Najdeme zde různé texty kratšího či delšího rozsahu, různé úrovně obtížnosti. Díla jsou vybírána jak od autorů z 19. a 20. stol., tak od současných autorů. Autoři se zde opírají o různé typy žánrů, ale najdeme zde například i vtipy, doplňovačky a skrývačky.

Písanky

Mají pět dílů. V každém díle dochází k postupnému rozvoji grafomotoriky a nácviku psaní písmen a slov. Najdeme zde pomocné linky, které ke konci ubývají. Obsahují postupně delší a náročnější texty.

Vlastní hodnocení

Tabulka 8 - Hodnocení Fortuna

Kritéria \ Nakladatelství	Fortuna
Vzhled a vazba slabikáře	2
Přehlednost	3
Atraktivnost ilustrací	3
Textová rozmanitost	3
Doplňkové materiály	2
Sada jako celek	2
Celkem získaných bodů	15

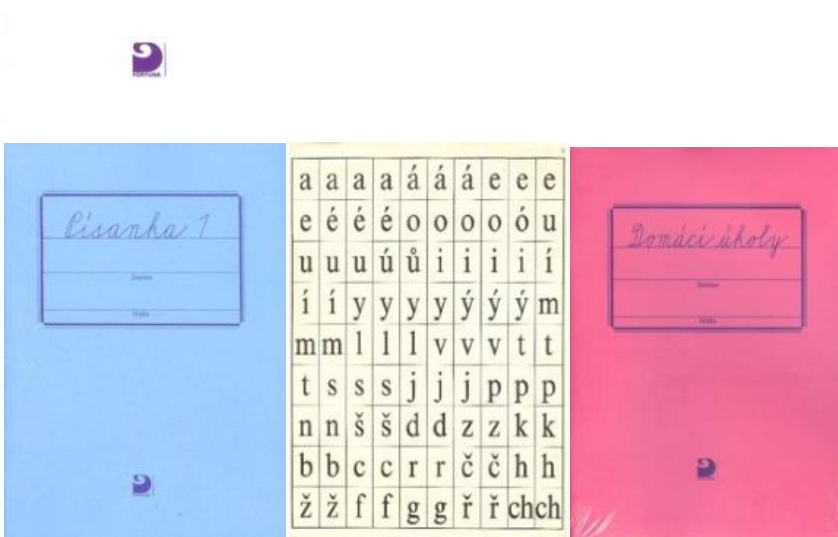
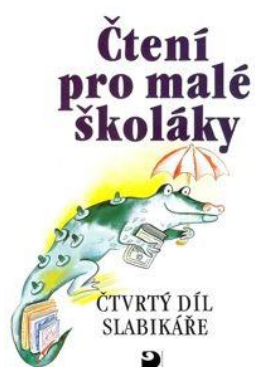
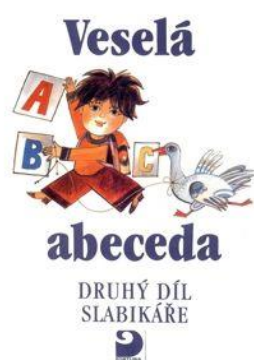
Zdroj: Iva Václavíková

Metodická a obsahová charakteristika

Tato sada nakladatelství Fortuna v mém subjektivním hodnocení moc neuspěla. Přijde mi zastaralá a nemoderní. Ilustrace až moc dětské. Vazba u druhého, třetího a čtvrtého dílu je pevná menšího formátu. *Pojďme si hrát*, uváděný jako první díl slabikáře mi přijde zavádějící. Nicméně *Pojďme si hrát* má spoustu zajímavých úkolů pro uvolňování zápěstí a ruky, rovné linie atp. Slouží k rozvoji fantazie.

Obrazová příloha 8: Učebnicová sada Fortuna

Pojďme si hrát

Zdroj: Oficiální stránky nakladatelství

3.7 DIDAKTIS

Učebnicová sada pro nácvik čtení a psaní od nakladatelství Didaktis obsahuje *Slabikář*, *Písmenkář*, čtyři díly písanky, metodického průvodce a jako doplňkový materiál *Počteníčko*. Všechny učebnice mají měkký přebal. Autory *Slabikáře* jsou Mgr. Marie Kozlová, Jitka Halasová, Pavol Tarábek. *Písmenkář* je od Mgr. Marie Kozlové a Pavola Tarábka. *Velká písanka* je od Mgr. Marie Kozlové a malé písanky od Jitky Halasové.

Slabikář

Slabikář je tematicky propojen postavou skřítky Kouzelníka, který děti uvádí do příběhů a připravuje jim různé úkoly. Kouzelník má však ještě své pomocníky skřítky Škudibíky, kteří tedy víc než aby pomáhali, tvoří jednu neplechu za druhou. Umazávají dětem písmenka, nějaké to písmenko si odnesou nebo ho dětem přepíší za jiné. Žáci to pak po nich musí napravovat. Je brán spíše jako pracovní učebnice, jelikož děti mohou do učebnice i psát. Texty a cvičení jsou vytvořeny tak, aby dle nakladatelství vedly ke čtení s porozuměním. Autoři se snaží u žáků o rozvoj slovní zásoby, a proto v učebnici najdeme velké množství dětem blízkých témat. Ve *Slabikáři* nalezneme i mnoho říkanek a hádanek, které kromě čtení nabádají žáky k zamyšlení a správné formulaci svých myšlenek. V závěru *Slabikáře* se nachází čítanková část malý čtenář, která se skládá z textů klasického fondu dětské literatury.

Písmenkář

Řadí se do předslabikářového období, stejně jak živá abeceda. Téma skřítky kouzelníka zde není zavedeno, jako ve *Slabikáři*. Nicméně zde najdeme množství cvičení k rozhovoření žáků, zjištění jejich jazykové úrovně, jejich slovní zásoby i sociální zkušenosti. Jsou zde i náměty na rozvoj fantazie a tvořivosti. Žáci začínají se čtením prvních souhlásek, ke kterým postupně přidávají krátké a dlouhé samohlásky, ke konci učebnice se žáci pokouší tvořit slabiky a slova.

Písanky

Žáci nejprve začínají s *Velkou písankou*, která je určena pro období přípravy na psaní. Najdeme v ní kresebné cviky, které slouží k uvolnění ruky pro psaní. Najdeme zde různé motivační nápady, zajímavé ilustrace a rytmická říkadla.

Malé písanky 1, 2, 3 pak pokračují ve stejném stylu, zaměřují se na rozvoj počátečního psaní v návaznosti na výuku čtení. V průběhu práce s písankami dochází k postupnému zmenšování velikosti písma a k ubývání pomocné liniatury.

Vlastní hodnocení

Tabulka 9 - Hodnocení Didaktis

Kritéria \ Nakladatelství	Didaktis
Vzhled a vazba slabikáře	3
Přehlednost	3
Atraktivnost ilustrací	2
Textová rozmanitost	4
Doplňkové materiály	3
Sada jako celek	3
Celkem získaných bodů	18

Zdroj: Iva Václavíková

Metodická a obsahová charakteristika

Didaktis zvolil pro svůj *Slabikář* měkkou vazbu. Na pohled je zajímavý, stejně jako u Prodosu v Modré řadě, ale když se učebnice otevře, ilustrace mne spíše vyděsí, než potěší. Mají sice zajímavou myšlenku, ale provedení je takové starobylé. Působí to na mne jako malby z dob minulých. Obsahově už to tak zlé není. Texty jsou čtivé a někdy i dobrodružné. Žánrově by mohla být ještě o malinko pestřejší.

Mrzí mne, že Didaktis prezentuje ke *Slabikáři* jakéhosi kouzelníka, kterého je možné i zakoupit jako maňaska, ale v knize prakticky není. Sem tam se objeví, ale nic nedělá, čekala bych v něm větší oporu při cestě *Slabikářem*. A v *Písmenkáři* (živé abecedě) bychom ho hledali marně. Což mi přijde škoda.

Obrazová příloha 9: Učebnicová sada Didaktis

Zdroj: Oficiální stránky nakladatelství

Tabulka 10 - Celkové hodnocení

Nakladatelství Kritéria	Nov škola 1	Nová škola 2	Alter	Prodos1	Prodos2	Fraus	Studio 1+1	Fortuna	Didaktis
Vzhled a vazba slabikáře	5	X	5	4	3	4	4	2	3
Přehlednost	5	X	5	4	4	5	4	3	3
Atraktivnost ilustrací	5	X	5	2	3	5	3	3	3
Textová rozmanitost	4	X	3	4	3	5	2	3	4
Doplňkové materiály	3	X	4	3	3	5	3	2	3
Sada jako celek	4	X	4	3	2	5	3	2	3
Celkem získaných bodů	26	X	26	20	18	29	19	15	19

Zdroj: Iva Václavíková

V mém hodnocení nejlépe dopadl *Slabikář* nakladatelství Fraus. Druhé místo shodně obsadily slabikáře z nakladatelství Nová škola a Alter, které dle publikace od Marie Kocurové (Analyticko - syntetická a genetická metoda ve výuce čtení, Praha 2012) jsou nejpoužívanějšími učebnicemi čtení u nás. I to vypovídá o tom, proč se slabikáře umístili v mém hodnocení tak vysoko, oproti ostatním. Překvapením je *Slabikář* od nakladatelství Fraus, který se dostal na první místo díky odlišné koncepci, množstvím materiálů a přizpůsobivostí dnešní době.

Z výsledků mého hodnocení jsem si pro podrobnější analýzu vybrala *Slabikář* od nakladatelství Fraus a *Slabikář* z nakladatelství Nová škola.

4 Hodnocení slabikářů

4.1 Technika hodnocení

Ve světě se nejčastěji využívají dvě techniky hodnocení učebnic. První metodou je aplikace vzorců čtivosti (*readability formulas*), která vychází z měření obtížnosti k přesnému zjištění parametru složitosti textu, jeho zajímavosti a přístupnosti. Druhou metodou je používání rastrů. Jedná se dotazníkový výzkum, v kterém vyplňují respondenti rastrový dotazník. Dotazník je předem připraven hodnotitelem. Obě metody jsou ale pro můj výzkum příliš složité. Svou práci konstruuji tak, jak se rozhoduje běžný učitel při výběru učebnice. Jelikož neexistují jednotné hodnotící portály učebnic, učitel má k dispozici pouze reklamní letáky jednotlivých nakladatelství a na časově a finančně náročné podrobné analýzy nejsou na školách prostředky. Proto bych ráda navrhla tabulku kritérií, o kterou by se mohl učitel při svém výběru opřít. Pro své posuzování budu vycházet z metody rastrové, ze které si vypůjčím hodnotící kritéria a doplním ji metodou zjišťování didaktické vybavenosti učebnice.

4.1.1 Návrh hodnotících kritérií

Je důležité si stanovit správná kritéria pro hodnocení učebnice. Jinak budeme hodnotit učebnici pro první třídu a jinak budeme hodnotit učebnici pro třídu osmou. Při konstrukci rastrů musíme vytvořit hodnotící kategorie, které obsahují určitý počet dalších kritérií. Musíme však dát pozor, aby jedna z kategorií neměla více kritérií, a tím neskreslovala celé hodnocení. Této chybě můžeme předejít tím, že všechny kategorie budou mít stejný počet kritérií, což není vždy možné. Nebo můžeme některá důležitá kritéria v hodnocení označit více body, a tím jim dát větší váhu v hodnocení. Největší váhu by pak měla mít kritéria přiměřené obtížnosti textu a rozsahu učiva.

4.2 Rastrový hodnoticí formulář

V této kapitole vás seznámím s hodnotícím formulářem. Obsahuje třináct kategorií a každá kategorie má v sobě několik kritérií. Každá kategorie je obodovaná podle důležitosti. Volí se většinou ze tří možností, ale v některých případech je výběr zúžen pouze na dvě. Maximální počet dosažitelných bodů je 100. Minimální získaná hodnota pro přijatelnou učebnici je 60 bodů. Důležité je, aby první tři kategorie získaly nejvyšší počet bodů, pak má význam pokračovat dále s hodnocením. Jelikož první tři kritéria tvoří základní předpoklad pro to, aby učebnice byla pro výuku přínosná.

Tabulka 11: Hodnoticí kritéria

Kritéria	Body		
I. Kategorie: PŘEHLEDNOST	MAX. 12		
1. Přehlednost struktury (logická návaznost kapitol a témat, dobré členění)	Vynikající 6	Dobry 3	Nevyhovující 0
2. Logická posloupnost a návaznost pojmů, návaznost vět a článků	Vynikající 6	Dobry 3	Nevyhovující 0
II. Kategorie: OBŤIŽNOST A ROZSAH UČIVA	MAX. 12		
1. Srozumitelnost zadání úloh, cvičení a otázek	Vynikající 6	Dobry 3	Nevyhovující 0
2. Srozumitelnost, počet a výběr pojmů	Vynikající 6	Dobry 3	Nevyhovující 0
III. Kategorie: VHODNOST TEXTŮ	MAX. 12		
1. Přiměřenost textů věku dítěte a jeho dosažené úrovni čtení	Vynikající 6	Dobry 3	Nevyhovující 0
2. Aktuálnost textů	Vynikající 6	Dobry 3	Nevyhovující 0
IV. Kategorie: MOTIVAČNÍ CHARAKTERISTIKY	MAX. 9		
1. Propojení učiva s praxí a běžným životem	ano 3	Částečně 1,5	ne 0
2. Atraktivnost učiva, úloh a otázek	ano 3	Částečně 1,5	ne 0
3. Užívání grafických prostředků k řízení pozornosti (grafická odlišení různých typů učiva, jasné členění textu)	ano 3	Částečně 1,5	ne 0

V. Kategorie ŘÍZENÍ UČENÍ	MAX. 9		
1. Úlohy pro rozvoj řešení problémů, objevování, tvořivé činnosti	ano	Částečně	ne
	3	1,5	0
2. Texty vedoucí k uvažování a kritickému myšlení a hodnocení	ano	Částečně	ne
	3	1,5	0
3. Dostatek procvičování, upevňování, opakování učiva	ano	Částečně	ne
	2	1	0
4. Úlohy vhodné pro samostatnou a skupinovou činnost	ano	Částečně	ne
	1	0,5	0
VI. Kategorie: OBRAZOVÝ MATERIÁL	MAX. 9		
1. Smysluplnost ilustrací	ano	Částečně	ne
	3	1,5	0
2. Dostatek nápomocných ilustrací k porozumění učiva	ano	Částečně	ne
	3	1,5	0
3. Přitažlivost ilustrací	ano	Částečně	ne
	3	1,5	0
VII. Kategorie: SHODA S KURIKULÁRNÍMI DOKUMENTY	MAX. 6		
1. Učivo se shoduje s učebním plánem, osnovami, vzdělávacím programem	ano	Částečně	ne
	3	1,5	0
2. Schopnost plnit cíle výuky prostřednictvím úloh v učebnici	ano	Částečně	ne
	3	1,5	0
VIII. Kategorie: CENOVÁ DOSTUPNOST	MAX. 6		
1. Přiměřenost ceny učebnice v porovnání s jinými učebnicemi	ano	Částečně	ne
	3	1,5	0
2. Přiměřenost ceny doplňkových materiálů	ano	Částečně	ne
	3	1,5	0
IX. Kategorie: ERGONOMICKÉ A TYPOGRAFICKÉ VLASTNOSTI	MAX. 6		
1. Přiměřený výběr druhu a velikosti písma	ano	Částečně	ne
	3	1,5	0
2. Odolnost vazby a kvalita papíru	ano	Částečně	ne
	3	1,5	0
X. Kategorie: DOPLŇKOVÉ TEXTY A MATERIÁLY	MAX. 8		
1. Dostupnost didaktických materiálů (audiokazety, nástěnné mapy, interaktivní materiály, e-materiály)	ano	Částečně	ne
	4	2	0
2. Dostupnost pracovního sešitu k učebnici	ano	součástí učebnice	ne
	2	1	0
3. Dostupnost metodické příručky pro učitele	ano	X	ne
	2	X	0

XI. Kategorie: DIFERENCIACE UČIVA A ÚLOH PRO NADANÉ ŽÁKY	MAX. 4		
1. Obsahuje učebnice rozšiřující učivo a úlohy pro nadané žáky	ano	Částečně	ne
	2	1	0
2. Má učebnice odlišné úlohy z hlediska obtížnosti, pro průměrné i podprůměrné žáky	ano	Částečně	ne
	2	1	0
XII. Kategorie: HODNOTY A POSTOJE	MAX. 4		
1. Odkazuje učebnice na společenská pravidla a mravní normy	ano	Částečně	ne
	2	1	0
2. Prezentace národnostních menšin a ras	ano	Částečně	ne
	2	1	0
XIII. Kategorie ZPRÁCOVÁNÍ UČIVA	MAX. 3		
1. Provázanost učiva i s jinými předměty	ano	Částečně	ne
	1	0,5	0
2. Více pohledové znázornění učiva	ano	Částečně	ne
	1	0,5	0
3. Vysvětlení nutnosti učit se určité poznatky a dovednosti	ano	Částečně	ne
	1	0,5	0

Zdroj: Iva Václavíková

I. Kategorie PŘEHLEDNOST

1. Přehlednost struktury, ve které hodnotíme logickou návaznost kapitol a témat. Řešíme, zda je učebnice dobře rozčleněná. Zda mají texty logický sled. Zda je dobře viditelné probírané písmeno a úměrné množství textu na stránce.
2. Logická posloupnost a návaznost pojmů, vět a článků. Zatímco první kritérium nám zohledňuje návaznost mezi jednotlivými kapitolami, v tomto případě hodnotíme uspořádání textu v jednotlivých kapitolách.

II. Kategorie OBTÍŽNOST A ROZSAH UČIVA

1. Srozumitelnost zadání úloh, cvičení a otázek poukazuje na zadání úloh a cvičení, jestli jsou jasně srozumitelná i dětem v první třídě. Jsou didakticky správně formulované.
2. Srozumitelnost, počet a výběr pojmů. Hodnotíme srozumitelnost textu v jednotlivých kapitolách. Porovnáváme ho s tím, zda ho jsou žáci první třídy schopni vstřebat.

III. Kategorie: VHODNOST TEXTŮ

1. Přiměřenost textů věku dítěte a jeho dosažené úrovni čtení.
2. Aktuálnost textů. Pro žáky je jistě poutavější číst o věcech týkajících se jejich každodenního života. Texty by měly obsahovat více dětem známých věcí.

IV. Kategorie: MOTIVAČNÍ CHARAKTERISTIKY

1. Propojení učiva s praxí a běžným životem.
2. Atraktivnost učiva, úloh a otázek. Použití věcí dětem blízkých.
3. Užívání grafických prostředků k řízení pozornosti. Barevně rozlišené stránky s novým učivem, dobře graficky zpracované úvodní písmenko na stránce, označení úkolů.

V. Kategorie ŘÍZENÍ UČENÍ

1. Úlohy pro rozvoj řešení problémů, objevování, tvořivé činnosti
2. Texty vedoucí k uvažování a kritickému myšlení a hodnocení
3. Dostatek procvičování, upevňování, opakování učiva
4. Úlohy vhodné pro samostatnou a skupinovou činnost

VI. Kategorie: OBRAZOVÝ MATERIÁL

1. Smysluplnost ilustrací. Předkládat dětem reálné, jasné a dobře volené k probíranému tématu.
2. Dostatek nápomocných ilustrací k porozumění učiva.
3. Přitažlivost ilustrací

VII. Kategorie: SHODA S KURIKULÁRNÍMI DOKUMENTY

1. Učivo se shoduje s učebním plánem, osnovami, vzdělávacím programem.
2. Schopnost plnit cíle výuky prostřednictvím úloh v učebnici.

VIII. Kategorie: CENOVÁ DOSTUPNOST

1. Přiměřenost ceny učebnice v porovnání s jinými učebnicemi.
2. Přiměřenost ceny doplňkových materiálů.

IX. Kategorie: ERGONOMICKÉ A TYPOGRAFICKÉ VLASTNOSTI

1. Přiměřený výběr druhu a velikosti písma. Písmo ve slabikáři se musí v průběhu nácviku čtení zmenšovat. Druh písma by neměl žáky rušit a mást je.
2. Odolnost vazby a kvalita papíru.

X. Kategorie: DOPLŇKOVÉ TEXTY A MATERIÁLY

1. Dostupnost didaktických materiálů (audiokazety, nástěnné mapy, interaktivní materiály, e-materiály)
2. Dostupnost pracovního sešitu k učebnici
3. Dostupnost metodické příručky pro učitele

XI. Kategorie: DIFERENCIACE UČIVA A ÚLOH PRO NADANÉ ŽÁKY

1. Obsahuje učebnice rozšiřující učivo a úlohy pro nadané žáky.
2. Má učebnice odlišné úlohy z hlediska obtížnosti, pro průměrné i podprůměrné žáky.

XII. Kategorie: HODNOTY A POSTOJE

1. Odkazuje učebnice na společenská pravidla a mravní normy. Zda se objevují texty poukazující na zdravení, děkování a tak podobně.
2. Prezentace národnostních menšin a ras.

XIII. Kategorie ZPRÁCOVÁNÍ UČIVA

1. Provázanost učiva i s jinými předměty
2. Více pohledové znázornění učiva. Náhled na vyučované písmeno z různých perspektiv (uprostřed slova, na začátku slova).
3. Vysvětlení nutnosti učit se určité poznatky a dovednosti.

5 Hodnocení vybraných slabikářů

Do užšího výběru hodnocení postoupily dva slabikáře. Ty budou hodnoceny dle již výše znázorněné tabulky. Jako první jsem si vybrala *Slabikář* od nakladatelství Fraus. Dle mého subjektivního hodnocení dopadl nejlépe. Druhým hodnoceným slabikářem bude *Slabikář* z nakladatelství Nová škola.

5.1 Nakladatelství Fraus

Tabulka 12: Hodnocení nakladatelství Fraus

Kritéria	Body		
I. Kategorie: PŘEHLEDNOST	MAX. 12		
1. Přehlednost struktury (logická návaznost kapitol a témat, dobré členění)	Vynikající 6	Dobrý 3	Nevyhovující 0
2. Logická posloupnost a návaznost pojmů, návaznost vět a článků	Vynikající 6	Dobrý 3	Nevyhovující 0
II. Kategorie: OBTÍŽNOST A ROZSAH UČIVA	MAX. 12		
1. Srozumitelnost zadání úloh, cvičení a otázek	Vynikající 6	Dobrý 3	Nevyhovující 0
2. Srozumitelnost, počet a výběr pojmů	Vynikající 6	Dobrý 3	Nevyhovující 0
III. Kategorie: VHODNOST TEXTŮ	MAX. 12		
1. Přiměřenost textů věku dítěte a jeho dosažené úrovni čtení	Vynikající 6	Dobrý 3	Nevyhovující 0
2. Aktuálnost textů	Vynikající 6	Dobrý 3	Nevyhovující 0
IV. Kategorie: MOTIVAČNÍ CHARAKTERISTIKY	MAX. 9		
1. Propojení učiva s praxí a běžným životem	ano 3	částečně 1,5	ne 0
2. Atraktivnost učiva, úloh a otázek	ano 3	částečně 1,5	ne 0
3. Užívání grafických prostředků k řízení pozornosti (grafická odlišení různých typů učiva, jasné členění textu)	ano 3	částečně 1,5	ne 0

V. Kategorie ŘÍZENÍ UČENÍ	MAX. 9		
1. Úlohy pro rozvoj řešení problémů, objevování, tvořivé činnosti	ano	částečně	ne
	3	1,5	0
2. Texty vedoucí k uvažování a kritickému myšlení a hodnocení	ano	částečně	ne
	3	1,5	0
3. Dostatek procvičování, upevňování, opakování učiva	ano	částečně	ne
	2	1	0
4. Úlohy vhodné pro samostatnou a skupinovou činnost	ano	částečně	ne
	1	0,5	0
VI. Kategorie: OBRAZOVÝ MATERIÁL	MAX. 9		
1. Smysluplnost ilustrací	ano	částečně	ne
	3	1,5	0
2. Dostatek nápomocných ilustrací k porozumění učiva	ano	částečně	ne
	3	1,5	0
3. Přitažlivost ilustrací	ano	částečně	ne
	3	1,5	0
VII. Kategorie: SHODA S KURIKULÁRNÍMI DOKUMENTY	MAX. 6		
1. Učivo se shoduje s učebním plánem, osnovami, vzdělávacím programem	ano	částečně	ne
	3	1,5	0
2. Schopnost plnit cíle výuky prostřednictvím úloh v učebnici	ano	částečně	ne
	3	1,5	0
VIII. Kategorie: CENOVÁ DOSTUPNOST	MAX. 6		
1. Přiměřenost ceny učebnice v porovnání s jinými učebnicemi	ano	částečně	ne
	3	1,5	0
2. Přiměřenost ceny doplňkových materiálů	ano	částečně	ne
	3	1,5	0
IX. Kategorie: ERGONOMICKÉ A TYPOGRAFICKÉ VLASTNOSTI	MAX. 6		
1. Přiměřený výběr druhu a velikosti písma	ano	částečně	ne
	3	1,5	0
2. Odolnost vazby a kvalita papíru	ano	částečně	ne
	3	1,5	0
X. Kategorie: DOPLŇKOVÉ TEXTY A MATERIÁLY	MAX. 8		
1. Dostupnost didaktických materiálů (audiokazety, nástěnné mapy, interaktivní materiály, e-materiály)	ano	částečně	ne
	4	2	0
2. Dostupnost pracovního sešitu k učebnici	ano	součástí učebnice	ne
	2	1	0
3. Dostupnost metodické příručky pro učitele	ano	X	ne
	2	X	0

XI. Kategorie: DIFERENCIACE UČIVA A ÚLOH PRO NADANÉ ŽÁKY	MAX. 4		
1. Obsahuje učebnice rozšiřující učivo a úlohy pro nadané žáky	ano	částečně	ne
	2	1	0
2. Má učebnice odlišné úlohy z hlediska obtížnosti, pro průměrné i podprůměrné žáky	ano	částečně	ne
	2	1	0
XII. Kategorie: HODNOTY A POSTOJE	MAX. 4		
1. Odkazuje učebnice na společenská pravidla a mravní normy	ano	částečně	ne
	2	1	0
2. Prezentace národnostních menšin a ras	ano	částečně	ne
	2	1	0
XIII. Kategorie ZPRÁCOVÁNÍ UČIVA	MAX. 3		
1. Provázanost učiva i s jinými předměty	ano	částečně	ne
	1	0,5	0
2. Více pohledové znázornění učiva	ano	částečně	ne
	1	0,5	0
3. Vysvětlení nutnosti učit se určité poznatky a dovednosti	ano	částečně	ne
	1	0,5	0

Zdroj: Iva Václavíková

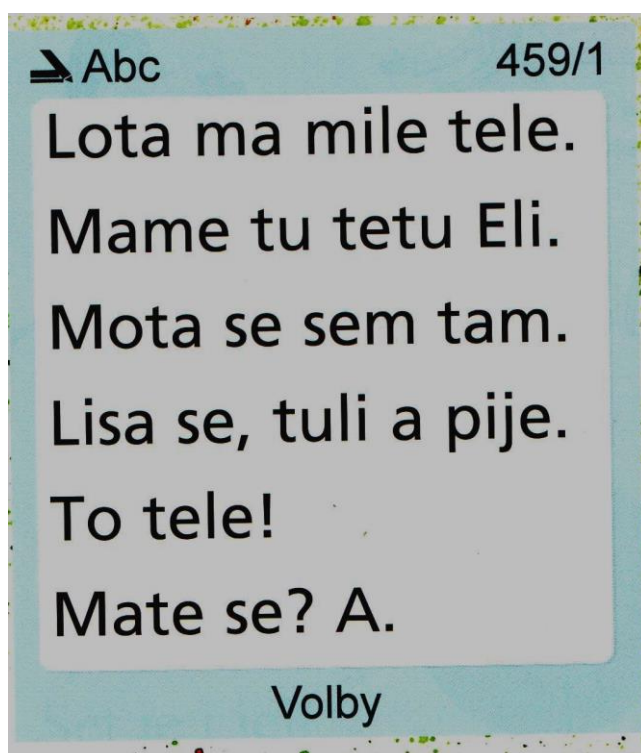
Slabikář od nakladatelství Fraus získal 88,5 a je bezpochyby velmi kvalitní učebnicí. Jeho obrovskou devizou je současné a moderní zpracování a mnoho interaktivních materiálů. Což ho v mém subjektivním hodnocení vyneslo na první pozici. V případě hodnocení dle rastru už nedopadl tak dobře, a to hlavně díky vysoké ceně, která je pro české školství až neúnosná. Dále ilustrace v jednotlivých kapitolách by mohly mít lepší logické uspořádání.

Řazení písmen je víceméně stejné s ostatními slabikáři. Dochází zde pouze k výjimečným záměnám pořadí vyučovaných písmen, a to pouze o jednu pozici vpřed nebo zpět oproti Slabikáři Nové školy Brno.

Velikost písma ve *Slabikáři* se zmenšuje ve dvou krocích. U písmene V a u písmene H. U písmene V mi přijde změna velikosti dost razantní a předčasná, změna písma od písmene H je podle mého názoru velikostně až nevyhovující.

Podrobnější analýzou textů jsem zjistila, že ač jsou zde texty čtivé a zajímavé, mohou být pro některé žáky náročnější. Například hned ze začátku na str. 15, na kterou se žáci dostanou zhruba ke konci listopadu, mají žáci za úkol přečíst text psaný formou sms, tedy text bez háčků a čárek. Na začátek nácviku čtení mi to přijde velice těžké. Tím ale neodsuzuji daný nápad, jen bych tento úkol odsunula až ke konci učebnice. Musím říci, že i mne samotné dělalo problém ten text rozluštit.

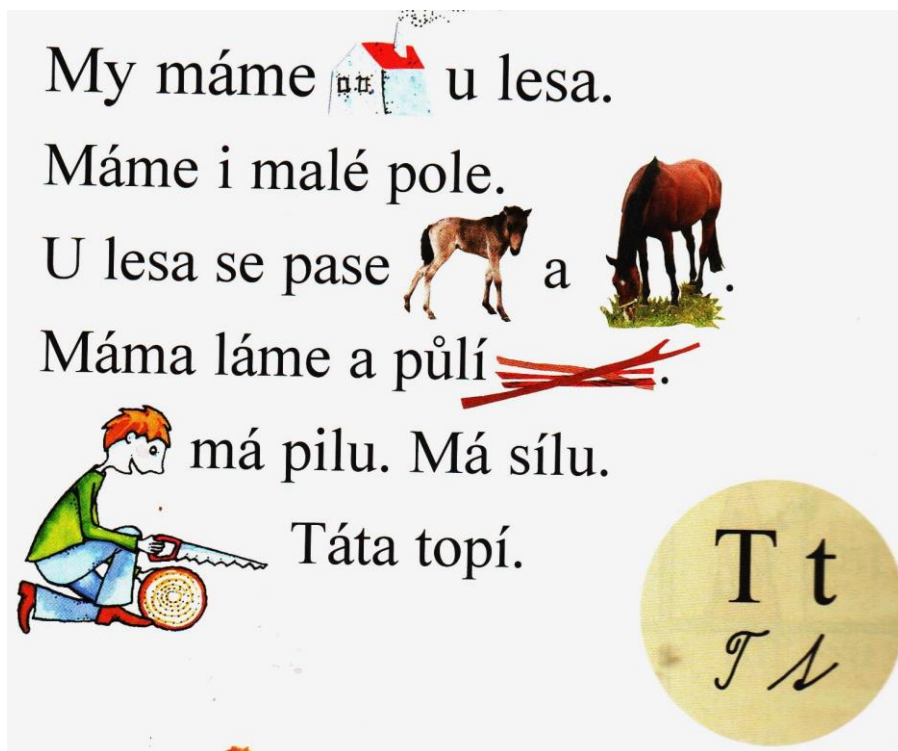
Obrazová příloha 10: Ukázka textu z učebnice nakladatelství Fraus

Zdroj: Slabikář nakladatelství Fraus str. 15

Naopak velice povedený text mi přijde hned na začátku u nácviu písmene T. Ač máme k dispozici jen malé množství písmen, autoři dokázali vytvořit příjemný a čtivý článek.

Obrazová příloha 11: Ukázka textu z učebnice Fraus

Zdroj: Slabikář-Do světa slov nakladatelství Fraus str.12

5.2 Nakladatelství Nová škola

Tabulka 13: Hodnocení nakladatelství Nová Škola

Kritéria	Body		
I. Kategorie: PŘEHLEDNOST	MAX. 12		
1. Přehlednost struktury (logická návaznost kapitol a témat, dobré členění)	Vynikající 6	Dobrý 3	Nevyhovující 0
2. Logická posloupnost a návaznost pojmů, návaznost vět a článků	Vynikající 6	Dobrý 3	Nevyhovující 0
II. Kategorie: OBTÍŽNOST A ROZSAH UČIVA	MAX. 12		
1. Srozumitelnost zadání úloh, cvičení a otázek	Vynikající 6	Dobrý 3	Nevyhovující 0
2. Srozumitelnost, počet a výběr pojmů	Vynikající 6	Dobrý 3	Nevyhovující 0
III. Kategorie: VHODNOST TEXTŮ	MAX. 12		
1. Přiměřenost textů věku dítěte a jeho dosažené úrovni čtení	Vynikající 6	Dobrý 3	Nevyhovující 0
2. Aktuálnost textů	Vynikající 6	Dobrý 3	Nevyhovující 0
IV. Kategorie: MOTIVAČNÍ CHARAKTERISTIKY	MAX. 9		
1. Propojení učiva s praxí a běžným životem	ano 3	částečně 1,5	Ne 0
2. Atraktivnost učiva, úloh a otázek	ano 3	částečně 1,5	Ne 0
3. Užívání grafických prostředků k řízení pozornosti (grafická odlišení různých typů učiva, jasné členění textu)	ano 3	částečně 1,5	Ne 0
V. Kategorie ŘÍZENÍ UČENÍ	MAX. 9		
1. Úlohy pro rozvoj řešení problémů, objevování, tvořivé činnosti	ano 3	částečně 1,5	ne 0
2. Texty vedoucí k uvažování a kritickému myšlení a hodnocení	ano 3	částečně 1,5	ne 0
3. Dostatek procvičování, upevňování, opakování učiva	ano 2	částečně 1	ne 0
4. Úlohy vhodné pro samostatnou a skupinovou činnost	ano 1	částečně 0,5	ne 0
VI. Kategorie: OBRAZOVÝ MATERIÁL	MAX. 9		
1. Smysluplnost ilustrací	ano 3	částečně 1,5	ne 0
2. Dostatek nápomocných ilustrací k porozumění učiva	ano 3	částečně 1,5	ne 0
3. Přitažlivost ilustrací	ano 3	částečně 1,5	ne 0

VII. Kategorie: SHODA S KURIKULÁRNÍMI DOKUMENTY	MAX. 6		
1. Učivo se shoduje s učebním plánem, osnovami, vzdělávacím programem	ano 3	částečně 1,5	ne 0
2. Schopnost plnit cíle výuky prostřednictvím úloh v učebnici	ano 3	částečně 1,5	ne 0
VIII. Kategorie: CENOVÁ DOSTUPNOST	MAX. 6		
1. Přiměřenost ceny učebnice v porovnání s jinými učebnicemi	ano 3	částečně 1,5	ne 0
2. Přiměřenost ceny doplňkových materiálů	ano 3	částečně 1,5	ne 0
IX. Kategorie: ERGONOMICKÉ A TYPOGRAFICKÉ VLASTNOSTI	MAX. 6		
1. Přiměřený výběr druhu a velikosti písma	ano 3	částečně 1,5	ne 0
2. Odolnost vazby a kvalita papíru	ano 3	částečně 1,5	ne 0
X. Kategorie: DOPLŇKOVÉ TEXTY A MATERIÁLY	MAX. 8		
1. Dostupnost didaktických materiálů (audiokazety, nástěnné mapy, interaktivní materiály, e-materiály)	ano 4	částečně 2	ne 0
2. Dostupnost pracovního sešitu k učebnici	ano 2	součástí učebnice 1	ne 0
3. Dostupnost metodické příručky pro učitele	ano 2	X X	ne 0
XI. Kategorie: DIFERENCIACE UČIVA A ÚLOH PRO NADANÉ ŽÁKY	MAX. 4		
1. Obsahuje učebnice rozšiřující učivo a úlohy pro nadané žáky	ano 2	částečně 1	ne 0
2. Má učebnice odlišné úlohy z hlediska obtížnosti, pro průměrné i podprůměrné žáky	ano 2	částečně 1	ne 0
XII. Kategorie: HODNOTY A POSTOJE	MAX. 4		
1. Odkazuje učebnice na společenská pravidla a mravní normy	ano 2	částečně 1	ne 0
2. Prezentace národnostních menšin a ras	ano 2	částečně 1	ne 0
XIII. Kategorie ZPRÁCOVÁNÍ UČIVA	MAX. 3		
1. Provázanost učiva i s jinými předměty	ano 1	částečně 0,5	ne 0
2. Více pohledové znázornění učiva	ano 1	částečně 0,5	ne 0
3. Vysvětlení nutnosti učit se určité poznatky a dovednosti	ano 1	částečně 0,5	ne 0

Slabikář od nakladatelství Nová škola získal v mém hodnocení 90 bodů, a stal se jasným vítězem mého hodnocení pomocí rastru. *Slabikář* ve většině ukazatelů dopadl na výbornou. Jediné, co mu lze vytknout je menší množství interaktivních a doplňkových materiálů. I texty ve *Slabikáři* by mohly být více ze současnosti. Ráda bych podotkla, že *Slabikář* z nakladatelství Nová škola je na našich školách nejpoužívanějším slabikářem oprávněně, i když je možné se nadále zlepšovat.

Řazení písmen je naprosto vyhovující s analyticko-syntetickou metodou. Líbí se mi, že zaváděné písmeno je znázorněno všemi možnými tvary, velkými tiskacími, malými tiskacími, velkými psacími a malými psacími.

Zmenšování písma zde probíhá ve třech fázích. První je u písmene V, druhá u písmene B a třetí u slabiky Mě, mě. Změna písma je ale nepatrná a těžko postřehnutelná oproti razantnímu zmenšování ve *Slabikáři* od Frause. Přechod je přirozenější a pro děti lépe čitelný.

Při podrobné analýze textů mě ale zaskočilo, že *Slabikář* v začátku obsahuje dost jednoduché až primitivní články, jejichž obsah je nezajímavý a strohý. Pro příklad můžeme uvést pro porovnání článek k písmenu T.

Obrazová příloha 12: Ukázka textu z učence nakladatelství Nová škola

• **Pepo! Elo! Tome!**

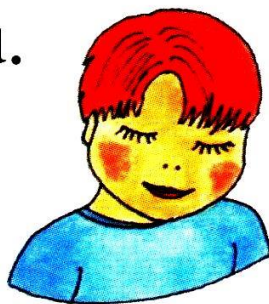
Máte tu tátu?

Máme tátu i tetu.

Teta má Otu.

Ota se tulí.

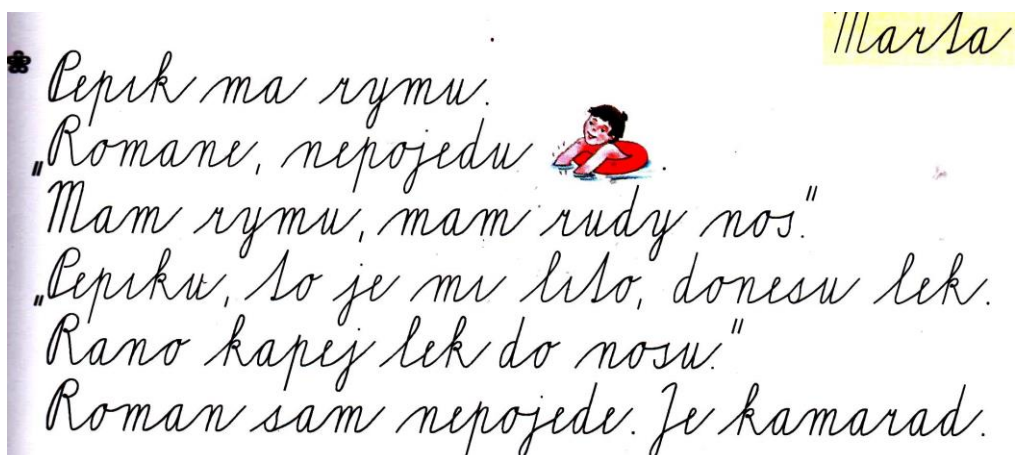
Táto, pusu!

Zdroj: *Slabikář* nakladatelství Nová škola str. 12

Naopak musím Novou školu Brno pochválit za velké množství rébusů a úkolů na přemýšlení. Najdeme tam hádanky, zamíchaná písmenka a spojovačky. Toho zde najdeme opravdu nespočet, ale stále si trvám na tom, že se do učebnic nepíše a měl by existovat pracovní sešit k učebnici. Líbí se mi také, že se ke každému písmenku objevuje vždy i text ke čtení psaný psacím písmem.

Obrazová příloha 13: Ukázka textu z učebnice nakladatelství Nová škola

Zdroj: Slabikář nakladatelství Nová škola str.33

Závěr

Jako cíl své práce jsem si zvolila vytvořit ucelený návod jak vybrat správnou učebnici pro výuku. Zde je třeba podotknout, že z důvodu rozsahu diplomové práce jsem nebyla schopna do svého hodnocení zařadit všechny dostupné slabikáře na trhu. Proto jsem nejdříve volila jednodušší subjektivní výběr, z kterého jsem pak vybrala dva slabikáře k podrobnému hodnocení. Jak jsem si mohla zkusit na vlastní kůži, nejedná se o lehkou práci. Na trhu je spousta učebnic od vynikajících až po ty méně dobré. Důležitá je i osobní zkušenost s výukou, s léty praxe určitě získám ucelenější názor na to, co je pro výuku důležité a co méně. Jak jsem si mohla ověřit, jen subjektivní názor na danou problematiku nestačí. Nelze si jen vzít učebnici do ruky a říct tato je pro mě nejvhodnější. I když jsem si v prvním kole výběru stanovila určitá kritéria a způsob hodnocení, dost jsem podcenila i další důležité vlastnosti, které učebnice musí splňovat. Díky své práci jsem si také uvědomila tři základní body, které učebnice musí splňovat (přehlednost, obtížnost a rozsah učiva, vhodnost textů). Při podrobnějším hodnocení jsem zjistila, že *Slabikář* od nakladatelství Nová škola je pro použití ve výuce vhodnější, než *Slabikář* od nakladatelství Fraus. Kdybych si nestanovila rastrový formulář hodnocení, těžko bych k zadanému výsledku došla. Je dokonce překvapivé, že i když jsem otázku množství interaktivních materiálů ohodnotila větší vahou, *Slabikář* od nakladatelství Fraus nevyhrál. Je to hlavně způsobeno větší komplexností otázek ve druhém hodnocení.

Použitá literatura a prameny

- BLATNÝ, Ladislav a FABIÁNKOVÁ, Bohumíra. *Prvopočáteční čtení a psaní*. Brno: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Brně, 1981.
- BŘEZINOVÁ, Lenka a HAVEL, Jiří a STADLEROVÁ, Hana. *Slabikář – Do světa slov*. Plzeň: Fraus, 2011. ISBN 978-80-7238-647-5
- BŘEZINOVÁ, Lenka a HAVEL, Jiří a STADLEROVÁ, Hana. *Živá abeceda – Do světa písmen*. Plzeň: Fraus, 2007. ISBN 978-80-7238-629-1
- DOLEŽALOVÁ, Jana. *Prvopočáteční psaní*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1998. ISBN 80-7041-938-5.
- DOLEŽALOVÁ, Jana. *Současné pohledy na výuku elementárního čtení a psaní*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001. ISBN 80-7041-100-7.
- FABIÁNKOVÁ, Bohumíra a HAVEL, Jiří a NOVOTNÁ, Miroslava. *Výuka čtení a psaní na 1. stupni základní školy*. Brno: Paido, 1999. ISBN 80-8593-164-8
- KOCUROVÁ, Marie. *Analyticko-syntetická a genetická metoda ve výuce čtení*. Praha: UK, 2012. ISBN 978-80-7290-578-2
- KOZLOVÁ, Marie a TARÁBEK, Pavol. *Písmenkář*. Brno: Didaktis, 2002. ISBN 80-86285-42-1
- KOZLOVÁ, Marie a TARÁBEK, Pavol a HALASOVÁ, Jitka. *Slabikář*. Brno: Didaktis, 2002. ISBN 80-86285-43-X
- KOŽÍŠEK, Josef. *Počátky čtení*. Praha: Státní nakladatelství v Praze, 1929.
- KŘIVÁNEK, Zdeněk a WILDOVÁ, Radka a kol. *Didaktika prvopočátečního čtení a psaní*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 1998. ISBN 80-86039-55-2.
- LADOVÁ, Alena a HOLAS, Miloš a STAUDKOVÁ, Hana. *Živá abeceda*. Praha: Alter, 1991. ISBN 80-7245-061-1
- MAŇÁK, Josef a KNECHT, Petr. *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-148-5
- MIKULENKOVÁ, Hana a MALÝ, Radek a FORMAN, Matěj. *Slabikář*. Olomouc: Prodos, 2004. ISBN 80-7230-134-9
- MÜHLHAUSEROVÁ, Hana a SVOBODOVÁ, Jaromíra. *Slabikář*. Brno: Nová škola, 2008. ISBN 80-85607-89-1
- MÜHLHAUSEROVÁ, Hana a SVOBODOVÁ, Jaromíra. *Živá abeceda*. Brno: Nová škola, 2006. ISBN 80-85607-88-3
- PIŠLOVÁ, Simona a LINC, Vladimír a MERTIN, Václav a ČÍŽKOVÁ, Miroslava. *Pojďme si hrát*. Praha: Fortuna, 1993. SPN 211 1043
- POTŮČKOVÁ, Jana., *Slabikář*. Brno: Studio 1+1, 1997. ISBN 80-901986-1-9

- POTŮČKOVÁ, Jana. *Živá abeceda tetky Abecedky*. Brno: Studio 1+1, 1999. ISBN 80-901986-0-0
- SANTLEROVÁ, Květoslava. *Metody ve výuce čtení a psaní*. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-8593-105-2.
- SPILKOVÁ, Vladimíra. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-942-9.
- ŠRUT, Pavel a MIKULENKOVÁ, Hana. *Český slabikář 2*. Olomouc: Prodos, 1993. ISBN 80-85806-02-9
- ŠRUT, Pavel a MIKULENKOVÁ, Hana a KREJČOVÁ, Zuzana. *Český slabikář 1*. Olomouc: Prodos, 1993. ISBN 80-85806-02-9
- ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN, 1983.
- WAGNEROVÁ, Jarmila. *Vývoj českého slabikáře od nejstarších dob do současnosti*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 1993. ISBN 80-7043-089-3
- WAGNEROVÁ, Jarmila.; *Jak naučit číst podle genetické metody*. Plzeň: Fakulta pedagogická ZČU, 1996. ISBN 80-7082-309-7
- WILDOVÁ, Radka. *Aktuální problémy didaktiky prvopočátečního čtení a psaní*. Praha: UK, 2002. ISBN 80-7290-103-6.
- ŽÁČEK, Jiří a ZMATLÍKOVÁ, Helena. *Slabikář*. Praha: Alter, 2004. ISBN 80-7245-063-8

Seznam tabulek:

TABULKA 1 - HODNOCENÍ NOVÁ ŠKOLA DUHOVÁ ŘADA	33
TABULKA 2 - HODNOCENÍ NOVÁ ŠKOLA ŘADA S KOCOUREM SAMEM	37
TABULKA 3 - HODNOCENÍ ALTER	40
TABULKA 4 - HODNOCENÍ PRODOS MODRÁ ŘADA ČESKÝ JAZYK A LITERATURA	45
TABULKA 5 - HODNOCENÍ PRODOS ŘADA ČESKÝ JAZYK A LITERATURA	48
TABULKA 6 - HODNOCENÍ FRAUS	52
TABULKA 7 - HODNOCENÍ STUDIO 1+1	56
TABULKA 8 - HODNOCENÍ FORTUNA	59
TABULKA 9 - HODNOCENÍ DIDAKTIS	62
TABULKA 10 - CELKOVÉ HODNOCENÍ	64
TABULKA 11 - HODNOTÍCÍ KRITÉRIA	66
TABULKA 12 - HODNOCENÍ NAKLADATELSTVÍ FRAUS	71
TABULKA 13 - HODNOCENÍ NAKLADATELSTVÍ NOVÁ ŠKOLA	76

Seznam obrázků:

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA 1: UČEBNICOVÁ SADA NOVÁ ŠKOLA, DUHOVÁ ŘADA	34
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA 2: UČEBNICOVÁ SADA NOVÁ ŠKOLA, ŘADA KOCOUREM SAMEM	38
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA 3: UČEBNICOVÁ SADA ALTER	41
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA 4: UČEBNICOVÁ SADA PRODOS, MODRÁ ŘADA ČESKÝ JAZYK A LITERATURA	46
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA 5: UČEBNICOVÁ SADA PRODOS, ŘADA ČESKÝ JAZYK A LITERATURA	49
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA 6: UČEBNICOVÁ SADA FRAUS	53
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA 7: UČEBNICOVÁ SADA STUDIO 1+1	57
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA 8: UČEBNICOVÁ SADA FORTUNA	60
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA 9: UČEBNICOVÁ SADA DIDAKTIS	63
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA 10: UKÁZKA TEXTU Z UČEBNICE NAKLADATELSTVÍ FRAUS	74
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA 11: UKÁZKA TEXTU Z UČEBNICE FRAUS	75
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA 12: UKÁZKA TEXTU Z UČEBNICE NAKLADATELSTVÍ NOVÁ ŠKOLA	78
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA 13: UKÁZKA TEXTU Z UČEBNICE NAKLADATELSTVÍ NOVÁ ŠKOLA	79

RESUMÉ

V mé diplomové práci jsem se zaměřila na dostupné analyticko-syntetické slabikáře, které jsou v souladu se schvalovací doložkou ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, a tím pádem i s rámcovým vzdělávacím programem. Zkoumáním jejich metodické a obsahové charakteristiky, jsem zjistila, že všechny zkoumané slabikáře jsou pro výuku vhodné nicméně mnohdy pro děti neatraktivní. V úvodu své práce jsem se zaměřila na historii vývoje slabikáře, utváření výukových metod. Nejužívanější metody jsem popsala konkrétněji. V druhé části mé práce jsem se zaměřila na hodnocení nejdostupnějších slabikářů. Zvolila jsem hodnocení subjektivní a hodnocení podle rastrové tabulky. V závěru jsem pak vybrala nejvhodnější slabikář pro výuku.

SUMMARY

In my diploma thesis I focused on the available analytical and synthetic syllabary, which are in accordance with clause approval of the Ministry of Education, Youth and Sports, and thus with the general educational program. By examining the methodological and substantive characteristics, I found that all investigated primers are suitable for teaching children, however, often unattractive. In the beginning of my work I have focused on the history of the syllabary, creating teaching methods. The most common method I described more specifically. In the second part of my work I have focused on evaluating the most affordable primers. I chose a subjective evaluation and assessment by the raster table. In the end I chose the best primer for teaching.

